

ภาพของบุรุษและสตรีในสุภาชิตร์สเซีย: สถานะสามีและภรรยา

ปริตต์ อรุณโอษฐ์¹

Received: July 22, 2024

Revised: December 3, 2024

Accepted: February 2, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาภาพของสามีและภรรยาในสุภาชิตร์สเซีย เพื่อวิเคราะห์ความคิดความเชื่อของชาวรัสเซียที่มีต่อบทบาททางเพศของบุรุษและสตรี โดยพิจารณามุมมองทางคริสต์ศาสนาและแนวคิดความเป็นชายที่มีอำนาจนำงานวิจัยรวบรวมข้อมูลจากหนังสือสุภาชิตร์สเซียของวลาดีมีร์ ดาล (1879) หนึ่งในแหล่งอ้างอิงสุภาชิตร์สเซียขนาดใหญ่ที่สุดของรัสเซีย ผลการศึกษาพบว่า สุภาชิตร์สเซียแสดงภาพเชิงลบของภรรยาามากกว่าสามี สะท้อนบทบาทของสตรีที่มีสถานะต่ำกว่าบุรุษตามแนวคิดความเป็นชายที่มีอำนาจนำ ซึ่งได้กำหนดบทบาทของบุรุษในฐานะผู้นำและมีการครอบงำบทบาทของสตรีไว้ตั้งแต่ช่วงก่อนที่รัสเซียจะรับคริสต์ศาสนา อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการพิจารณาสุภาชิตร์สเซียที่สอดคล้องกับคำสอนของคริสต์ศาสนา พบว่าแนวคิดความเป็นชายที่มีอำนาจนำได้ปรากฏในคำสอนทางคริสต์ศาสนาในพระคัมภีร์ไบเบิล กล่าวคือ แม้ว่าจะมีการกำหนดภาระหน้าที่ของสามีและภรรยาที่แตกต่างกัน แต่คำสอนทางคริสต์ศาสนาเน้นให้สามีและภรรยารัก เคารพ ให้เกียรติ และส่งเสริมซึ่งกันและกัน โดยเป็นไปในลักษณะของการส่งเสริมการมีชีวิตครอบครัวของบุรุษและสตรี มิได้สะท้อนสถานะความเหลื่อมล้ำทางเพศตามที่มีการตีความในกรอบของสังคมแบบปิตาธิปไตย

คำสำคัญ: สุภาชิต, บุรุษและสตรี, ภาษารัสเซีย, คริสต์ศาสนา, ความเป็นชายที่มีอำนาจนำ

¹ หน่วยงานผู้แต่ง: สาขาวิชาและยูเรเชียศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อีเมล: Parit.a@arts.tu.ac.th

Male and Female Portraits in Russian Proverbs: Status of Husbands and Wives

Parit Aroonoast²

Received: July 22, 2024

Revised: December 3, 2024

Accepted: February 2, 2025

Abstract

This research article studied the portrayal of husbands and wives in Russian proverbs to analyze the thoughts and beliefs of Russians on gender roles from Christian perspectives and the concept of hegemonic masculinity. Data was collected from Vladimir Dal's "Proverbs of the Russian People" (1879), one of the largest collections of Russian proverbs. The literature indicates that Russian proverbs tend to be misogynistic, reflecting societal domination by hegemonic masculinity. Men were seen as leaders before the adoption of Christianity in Russia, but Russian proverbs influenced by Christian teachings imply that hegemonic masculinity opposes biblical teachings. Despite different spousal responsibilities, the emphasis is on mutual love, respect, and honor. This approach promotes a family life of reciprocal support, rather than gender inequality, as considered and interpreted in the patriarchal society framework.

Keywords: proverbs, men and women, Russian language, Christianity, hegemonic masculinity

² Affiliation: Russian and Eurasian Studies, Faculty of Liberal Arts, Thammasat University

Email: Parit.a@arts.tu.ac.th

1. บทนำ

โลกทัศน์ ค่านิยม ตลอดจนบรรทัดฐานทางสังคมล้วนส่งผลต่อพฤติกรรมของปัจเจกบุคคลและการกำหนดบทบาทของบุรุษและสตรีในแต่ละสังคมทั่วโลกตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมามี โดยเฉพาอย่างยิ่ง การมองโลกแบบกระแสหลักว่าด้วยระบบชายเป็นใหญ่ที่เรียกว่าปิตาธิปไตย (patriarchy) ทำให้เกิดข้อถกเถียงในวงกว้างถึงประเด็นความเท่าเทียมทางเพศ การกดทับเชิงอำนาจของบุรุษที่มีต่อสตรี ซึ่งมีอิทธิพลต่อการสร้างความรุนแรงในครอบครัวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จากสถิติความรุนแรงทางเพศขององค์การเพื่อสตรีแห่งสหประชาชาติ (UN Women) พบสตรีและเด็กหญิงราว 45,000 คนจาก 81,000 คนเสียชีวิตเนื่องจากการกระทำของคนรักหรือสมาชิกในครอบครัว หรือหนึ่งในสามของสตรี 736 ล้านคนทั่วโลกเคยผ่านประสบการณ์การถูกกระทำรุนแรงทั้งทางร่างกายและทางเพศจากคู่อริหรือสามีของตน (Phinunchaya, 2024)

ปัญหาข้างต้นได้กลายมาเป็นวาระสำคัญระดับโลกในเป้าหมายที่ 5 ของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) หลัง ค.ศ. 2015 ว่าด้วยการบรรลุความเสมอภาคระหว่างเพศ และการเพิ่มบทบาทของสตรีและเด็กหญิงทุกคนเพื่อผลักดันให้เกิดความเสมอภาคทางเพศ ยุติการกระทำที่เป็นการเลือกปฏิบัติ ความรุนแรงทางร่างกายและจิตใจของสตรีและเด็กหญิง (Office of the National Economic and Social Development Council, 2016) แม้ว่าปัญหาและผลกระทบทางสังคมจะเกิดขึ้นในระดับโลก แต่ผู้วิจัยมองว่าบทบาทและภาพลักษณ์ของบุรุษและสตรีในแต่ละสังคมมีความแตกต่างกันเนื่องด้วยความคิด ความเชื่อ และวัฒนธรรมของผู้คน ดังนั้น การศึกษาเรื่องความคิด การมองโลก และบรรทัดฐานทางสังคมผ่านบทบาทของบุรุษและสตรีแต่ละชนชาติในอดีตจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจถึงต้นตอหรือรากเหง้าของปัญหาและสามารถพัฒนาไปสู่แนวทางในการบรรเทาปัญหานั้นได้

สังคมชาวรัสเซียเป็นหนึ่งในสังคมส่วนใหญ่ทั่วโลกที่อยู่บนรากฐานของระบบปิตาธิปไตย ซึ่งมีอิทธิพลต่อการกำหนดบทบาทและสถานะของบุรุษและสตรีในหลากหลายรูปแบบ รวมไปถึงสถานะของสามีและภรรยาในสถาบันครอบครัว ชุดความคิดในระบบดังกล่าวปรากฏในหมู่ชาวสลาฟตะวันออก (ครอบคลุมกลุ่มชาติพันธุ์รัสเซียโบราณ) ตั้งแต่ช่วงก่อนศตวรรษที่ 10 หรือก่อนการเข้ามาของคริสต์ศาสนาในดินแดนเคียฟรุส พิจารณาได้จากหลักฐานของการมีคู่ครองหลายคน (Polygamy) ทั้งในหมู่ผู้คนธรรมดาและในชนชั้นผู้ปกครอง จากบันทึกประวัติศาสตร์ที่เรียกว่า “Повесть временных лет” (Russian Primary Chronicle) รูปแบบความสัมพันธ์ของชนเผ่าต่าง ๆ ของชาวสลาฟเป็นไปในลักษณะของการที่สามีมีภรรยามากกว่าหนึ่งคน ในชนชั้นปกครองพบได้จากเจ้าชายผู้ปกครองเคียฟรุส อาทิ เจ้าชายวลาดีมีร์ที่ก่อนรับคริสต์ศาสนาเข้ามาในอาณาจักรและก่อนสมรสกับเจ้าหญิงแห่งอาณาจักรไบแซนไทน์ก็ได้มีภรรยาห้าคนตามวิถีของชาวอนกริต (Omelyanchuk, 2016) และแม้แต่ในครอบครัวชาวรัสเซียที่มีการสมรสเพียงคนเดียว (Monogamy) ผู้คนก็มักยึดความคิดปิตาธิปไตยอย่างสุดโต่ง สตรีที่อยู่ในสถานะภรรยา น้องสาว หรือลูกสาว บางครั้งได้กลายเป็นสินค้าที่ใช้ในการแลกเปลี่ยน ชื้อขาย หรือมอบเป็นของขวัญเพื่อการทำกำไร (Histerl, n.d.) เมื่อคำสอนทางคริสต์ศาสนาได้เข้ามายังดินแดนเคียฟรุสหลังศตวรรษที่ 10 จึงส่งผลต่อระบบความคิดความเชื่อของผู้คนที่มีต่อสามีและภรรยา ไม่ว่าจะเป็นแนวทางของการมีภรรยาเพียงคนเดียวจากการให้ข้อสรุปของผู้นำชาวคริสต์ หรือการกำหนดบทบาทของสามีและภรรยาที่อาจส่งผลต่อประเด็นทางเพศของชาวรัสเซีย ทั้งนี้ การพิจารณาวิเคราะห์บทบาทและหน้าที่ของสามีและภรรยาในสังคมรัสเซียสามารถศึกษาได้ในหลายลักษณะ อาทิ การศึกษาผ่านสุภาชิตรัสเซีย

สุภาชิตมีบทบาทสำคัญในฐานะเครื่องมือสำหรับการศึกษาและการทำความเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ ของมนุษย์ในหลายสาขาของแวดวงวิชาการ นักคติชนวิทยาชาวรัสเซีย วลาดีมีร์ อานิกิน (Vladimir Anikin) มองถึงคุณค่าของสุภาชิตที่นักประวัติศาสตร์ใช้ในการค้นหาหลักฐานของเหตุการณ์ในสมัยโบราณ นักกฎหมายให้คุณค่ากับสุภาชิตในฐานะสิ่งที่ระบุถึงกฎเกณฑ์หรือกฎหมายที่ยังไม่ได้บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ในขณะที่นักชาติพันธุ์วิทยาพิจารณาถึงถ้อยคำสุภาชิตที่สามารถ

สะท้อนถึงธรรมเนียมประเพณีที่หายไปแล้ว นักปรัชญาสามารถนำสุภาษิตมาใช้เพื่อศึกษาโครงสร้างทางความคิด วิธีการอนุมานของผู้คน ส่วนนักภาษาศาสตร์สามารถศึกษาการใช้ภาษาของมนุษย์ การเปลี่ยนแปลงทางภาษาทั้งความหมายและไวยากรณ์ได้ (Anikin, 1961) หากพิจารณาจากความหมายของราชบัณฑิตยสถาน คำว่า “สุภาษิต” หมายถึง คำกล่าวที่เป็นคติคำสอนให้ประพฤติหรือไม่ประพฤติอย่างใดอย่างหนึ่ง (Office of the Royal Society, 2007) จึงอาจกล่าวได้ว่า สุภาษิตได้สะท้อนถึงบรรทัดฐานทางสังคมหรือค่านิยมที่ผู้คนในสังคมนั้น ๆ กำหนดไว้เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนสำหรับการอยู่ร่วมกัน ในภาษารัสเซียคำว่า “สุภาษิต” ถูกนิยามว่าเป็นถ้อยคำที่ได้รับการผลิตซ้ำและมีที่มาจากคติชนหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน มีโครงสร้างของความหมายทั้งแบบเปรียบเทียบและแบบไม่เปรียบเทียบ โดดเด่นในด้านการตัดสินสิ่งที่ถูกและผิด มีความหมายที่หลากหลายครอบคลุมทั้งความโดยตรงและความหมายโดยนัย มีความสมบูรณ์ในทางไวยากรณ์ ตลอดจนมีความเป็นอิสระจากบริบทภายนอก (Potapova, 2016, p. 361) ในสุภาษิตมักเป็นการศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์เสมอ เนื่องจากสุภาษิตมักสะท้อนรูปแบบการดำเนินชีวิตของมนุษย์ กิจกรรมต่าง ๆ ของผู้คนที่มีความหลากหลาย อีกทั้งยังแฝงไปด้วยภาพเหมารวมทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ค่านิยมที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตและความคิดของผู้คน (Zamaletdinov & Zamaletdinova, 2010) สุภาษิตสามารถสะท้อนลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมความคิดของชนชาติต่าง ๆ ได้ การพิจารณาประเด็นสามีและภรรยาที่ปรากฏในสุภาษิตรัสเซียจึงสามารถแสดงให้เห็นถึงภาพของบุรุษและสตรีในสังคมนั้นตั้งแต่ยุคอดีต

จากการพิจารณาประเด็นความเหลื่อมล้ำทางเพศระหว่างบุรุษและสตรี ผลการศึกษาในบทความของ National Geographic พบภาพเชิงลบของสตรีที่มีความเชื่อมโยงกับคริสต์ศาสนาตามการตีความจากคัมภีร์ไบเบิลภาคพันธสัญญาเดิม อาทิ การที่สตรีสร้างขึ้นมาจากกระดูกซี่โครงของบุรุษ หรืออิทธิพลของจดหมายของอัครสาวกเปาโลที่มีต่อความเชื่อเกี่ยวกับบาปกำหนดของสตรี จากกรณีอีฟ (Eve) ซักชวนให้อัดัม (Adam) ทานผลไม้ต้องห้าม (National Geographic Thai, 2019) นอกจากนี้ งานวิจัยของวิลาสีนี แฝงยงค์ ที่ศึกษาภาพของสตรีที่ปรากฏในสุภาษิตอิตาลียังได้ต่อยอดถึงการที่สตรีมักถูกตัดสินและตีค่าในทางลบเสมอในสังคมแบบปิตาธิปไตย แนวคิดทวินิยมก่อให้เกิดชุดความคิดที่มองสตรีว่าเป็นสัญลักษณ์ของความอ่อนแอและอยู่ฝ่ายตรงข้ามกับบุรุษ ผู้ซึ่งต้องการครอบครองอำนาจและปรารถนาให้สตรีอยู่ใต้อาณัติของตน อคติของบุรุษต่อสตรีได้สืบต่อกันมาแต่โบราณ โดยมีปัจจัยทางศาสนาเป็นตัวขับเคลื่อน ดังกรณีด้านมืดของลูกสาวอีฟ หรือกระแสความเกลียดชังสตรีในยุคกลาง (Wilasinee, 2021) จึงเกิดเป็นคำถามวิจัยว่าคำสอนของคริสต์ศาสนานิกายออร์ทอดอกซ์ในบริบทของสังคมนั้นๆ นั้นกดขี่ เอาเปรียบ หรือสร้างอคติต่อสตรีท่ามกลางสังคมแบบปิตาธิปไตยหรือไม่ ผู้วิจัยเน้นศึกษาความคิดความเชื่อเกี่ยวกับประเด็นทางเพศในสังคมนั้นๆ ผ่านสุภาษิตที่มีการปรากฏคำว่า “สามี” และ “ภรรยา” เพื่อเป็นตัวแทนของบุรุษและสตรี โดยวิเคราะห์มุมมองแนวคิดทางคริสต์ศาสนาและแนวคิดความเป็นชายที่มีอำนาจนำ แหล่งข้อมูลหลักคือหนังสือสุภาษิตชนชาติรัสเซียของวลาดีมีร์ ดาล (Vladimir Dal) (Dal, 1879) สาเหตุของการเลือกแหล่งข้อมูลข้างต้นเนื่องจากผลงานสุภาษิตของดาลเป็นหนึ่งในแหล่งอ้างอิงสุภาษิตขนาดใหญ่ที่สุดของรัสเซียที่รวบรวมสุภาษิตกว่าสามหมื่นสำนวน (Great Russian Encyclopedia, 2004) ทำให้สามารถเห็นการมองโลกของชาวรัสเซียที่มีต่อสามีและภรรยาได้อย่างหลากหลาย อีกทั้งหนังสือสุภาษิตของดาลยังถือเป็นตัวแทนความคิดของผู้คนในช่วงศตวรรษที่ 19 ตามช่วงเวลาที่ได้มีการเผยแพร่ผลงานดังกล่าวได้อีกด้วย

2. การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาวิจัยเรื่องภาพสามีและภรรยาที่ปรากฏในสำนวนสุภาชิตร์ของแวดวงวิชาการไทยมักได้รับการนำเสนอผ่านบทบาทของเพศชายและหญิงในชนชาติต่าง ๆ เป็นสำคัญ การกำหนดกรอบทางสังคมของบุรุษไทยมีความเชื่อมโยงกับหน้าที่ในทางพุทธศาสนา คือการบวชเพื่อให้สามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ค่านิยมของพฤติกรรมของบุรุษไทยอันพึงประสงค์ที่ควรปฏิบัติมีหลายประการ อาทิ การแสดงความรู้ความสามารถของตน พุดเก่งตามความเหมาะสม แต่ในขณะเดียวกันการศึกษาสำนวนยังพบพฤติกรรมความเจ้าชู้ของบุรุษไทยซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ในทางสังคม (Amnat, 2019) ความคาดหวังจากสังคมที่มีต่อสตรีไทยในสำนวนสุภาชิตร์ขึ้นอยู่กับสถานภาพ กล่าวคือ บุตรสาวต้องมีฝีมือในการทำอาหาร มารยาทดี เชื้อฟ้าบิดมารดา ภรรยาต้องสามารถดูแลบ้านเรือน จงรักภักดี และร่วมทุกข์ร่วมสุขกับสามี มารดามีหน้าที่อบรมเลี้ยงดูบุตรให้เป็นคนดี (Wararat, 2014) นอกจากนี้ คุณลักษณะอันพึงประสงค์สำหรับสตรีไทยยังพบได้ในประเด็นอื่น ๆ จากสุภาชิตร์สอนหญิง เช่น ชื่อสัตย์สุจริต รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ อยู่อย่างพอเพียง มีจิตสาธารณะ เป็นต้น (Supatcha & Janruedee, 2020) ในหลายครั้ง สุภาชิตร์สอนหญิงในสังคมไทยมีความเชื่อมโยงกับพุทธศาสนา อาทิ ภายใต้วรรณพุดจาไพเราะ ต้องรู้จักระงับโทสะ ตลอดจนใจบุญสุนทาน (Phatchalin, 2017) จึงเห็นได้ว่าแนวทางการปฏิบัติและความคาดหวังทางสังคมไทยที่มีต่อสตรีมีมากกว่าบุรุษอย่างมีนัยสำคัญ งานวิจัยต่าง ๆ สอดคล้องกับการศึกษาโลกทัศน์ต่อบุรุษและสตรีในสังคมของชาวเขมร กล่าวคือ แม้ว่าบุรุษจะได้รับการคาดหวังจากสังคมอยู่บ้าง ไม่ว่าจะเป็นการเป็นผู้นำ มีความกล้าหาญ ขยัน และได้รับการศึกษา แต่ความคาดหวังที่มีต่อสตรีกลับมีสูงกว่า ทำให้สตรีชาวเขมรต้องปฏิบัติตามกรอบของสังคมอย่างเคร่งครัด ไม่ว่าจะอยู่ในสถานะบุตร ภรรยา หรือมารดาก็ตาม (Ubol, 2005) ในสุภาชิตร์จีนพบภาพลักษณ์เชิงลบของสตรีหลายประการ อาทิ การพุดจาโอ้อวด การไร้สติปัญญา การไม่เป็นมิตร จำนวนของภาพเชิงลบของสตรียังพบได้มากกว่าของบุรุษ คุณสมบัติเชิงบวกของสตรีที่ปรากฏในบางส่วน ได้แก่ ความเป็นแม่ ความหลงใหลน่าดึงดูด สะท้อนถึงการให้คุณค่าของ ปิตาธิปไตยในสังคมจีนอย่างเห็นได้ชัด (Shevchuk et al., 2022)

สังคมของชาวมลายูแตกต่างจากสามชนชาติข้างต้นในด้านความศรัทธาต่อศาสนาอิสลามเป็นส่วนใหญ่ ในการศึกษาสุภาชิตร์มลายู นูรีดา อิบนิสุลัยมาน มองว่าการที่สังคมมลายูมีการกำหนดแนวทางปฏิบัติ บทบาทหน้าที่ในการดำเนินชีวิตของสตรีในทุกขั้นตอนของชีวิต ไม่ว่าจะอยู่ในสถานะภรรยาหรือมารดา ไม่ได้แสดงออกถึงการกดขี่ จำกัดสิทธิเสรีภาพของสตรี หรือสร้างความเหลื่อมล้ำทางเพศแต่อย่างใด ในทางตรงกันข้าม แนวทางต่าง ๆ เป็นหลักในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของสตรี อีกทั้งบุรุษและสตรีมีความเท่าเทียมและเติมเต็มซึ่งกันและกัน (Nureeda, 2022) สอดคล้องกับการศึกษาภาพลักษณ์สตรีผ่านสุภาชิตร์ชาวอิสลามในสังคมของแอฟริกาตะวันออกที่โอบล้อมทั้งวัฒนธรรมท้องถิ่นและความเชื่อแบบคริสต์ศาสนาหรืออิสลาม สตรีมีความเชื่อมโยงกับมุมมองเชิงบวกเป็นส่วนใหญ่ อาทิ ความเมตตา การทำงานหนัก ความยืดหยุ่น (มุมมองเชิงลบ ได้แก่ การสร้างความขัดแย้ง อารมณ์ฉุนเฉียว) สตรีมีบทบาทสำคัญที่ไม่เพียงแต่เป็นผู้ดูแลความเรียบร้อยในบ้าน แต่ยังเป็นรากฐานทางศีลธรรมของครอบครัว ผู้พิทักษ์จิตวิญญาณและคุณค่าทางวัฒนธรรมของสังคม การศึกษาสุภาชิตร์ทำให้เห็นมุมมองเชิงลบที่น้อยกว่าสุภาชิตร์ภาษาอื่น ๆ (Shatokhina, 2023)

ความคิดในระบอบปิตาธิปไตยปรากฏอย่างเด่นชัดในสังคมของยุโรป สตรีตกอยู่ในสภาพของการได้รับอคติจากบุรุษ ได้รับการจัดสถานะไม่ต่างจากทาสตามที่พบในผลงานวรรณกรรมหรือความคิดจากนักปรัชญาในยุคกรีกและสานต่อมายังยุคโรมัน มีการเชื่อมโยงกับการตีความคำสอนของคริสตจักรที่มองว่าสตรีเป็นผู้สืบทอดความอ่อนแอและความชั่วร้ายต่อจากอีฟ สะท้อนผ่านการศึกษาสุภาชิตร์อิตาลีที่พบภาพของสตรีในเชิงลบมากกว่าเชิงบวก ส่งผลให้มีการปลูกฝังค่านิยมของการกดขี่สตรีโดยบุรุษ ออกตีดั้งกล่าวทำให้เกิดการควบคุมและกำหนดบทบาทหน้าที่ของสตรี (Wilasinee, 2021) สอดคล้องกับภาพลักษณ์เชิงลบที่พบได้มากในสุภาชิตร์สเปนที่สตรีเป็นตัวแทนของความไม่ดี อันตราย ความชั่วร้าย ความน่ากลัว

มีการกำหนดกรอบทางสังคมให้สตรีปฏิบัติตาม อาทิ การรักษานวลสงวนตัว การไม่ทำตัวเด่นเกินบุรุษซึ่งเป็นผู้นำครอบครัว การระมัดระวังเรื่องคำพูด เป็นต้น (Arthit, 2015) หรือภาพลักษณ์เชิงลบที่ปรากฏในสุภาวศาสตร์หลายประการ อาทิ ความไม่แน่นอน ข้อจำกัดทางสติปัญญา การเน้นอารมณ์ความรู้สึกเป็นที่ตั้ง พฤติกรรมที่ตื้อรั้น เพื่อเป็นเครื่องเตือนใจให้สตรีไม่ละเมิดข้อปฏิบัติ บรรทัดฐาน หรือค่านิยมเป็นสำคัญ (Parit, 2023) นอกจากนี้ ภาพลักษณ์เชิงลบของสตรียังพบได้ในสุภาวศูมิก (Kumyk language) ซึ่งเป็นภาษาท้องถิ่นที่มีการสื่อสารในสาธารณรัฐตาเกสถานของรัสเซีย มีการเชื่อมโยงสตรีกับความไม่ฉลาด การพูดจาไร้สาระ ความปรารถนาในการครอบงำสามี ความอาฆาตพยาบาท (Gadziakhmedov et al., 2023) ตรงข้ามกับภาพลักษณ์เชิงบวกของบุรุษที่ปรากฏในสุภาวศูมิก (Adyghe language) คือ ความกล้าหาญ การมีมโนธรรม หรือศักดิ์ศรี บางส่วนของมุมมองเชิงลบต่อบุรุษ คือ ความเกียจคร้าน การขาดอารมณ์ขัน ความโง่เขลา (Kodzokova, 2023)

ภาพของบุรุษและสตรีในสุภาวศาสตร์รัสเซียมีความสอดคล้องกับสุภาวศูมิกเบลาารุสเนื่องจากวัฒนธรรมความเชื่อและบริบททางประวัติศาสตร์ของทั้งสองชนชาติมีความใกล้เคียงกัน กล่าวคือ การอยู่บนพื้นฐานของการมองโลกโดยบุรุษที่มีต่อสตรี บุรุษเป็นหัวหน้าครอบครัว มีความอดทน มีร่างกายและจิตใจที่เข้มแข็ง ส่วนสตรีได้รับคุณค่าในเรื่องความงามและความสุภาพ มีการปรากฏภาพเชิงลบของสตรีในด้านการพูดจาและการเป็นหัวหน้าครอบครัว (Bogatyreva et al., 2018) สำหรับการพิจารณาภาพของสามีและภรรยาในสุภาวศาสตร์รัสเซียและสุภาวศูมิกอังกฤษมีความแตกต่างในการใช้คำศัพท์ แต่มีความหมายไปในทิศทางเดียวกันในด้านการกำหนดบทบาทของสามีที่ต้องมีความสามารถทางการเงินในการหาเลี้ยงครอบครัว รับผิดชอบต่อภรรยา ตลอดจนปกป้องครอบครัวได้ (Tarasova, 2019) ส่วนภรรยาในสุภาวศูมิกอังกฤษที่มองผ่านสังคมแบบปิตาธิปไตย มักได้รับการประเมินในเชิงลบ เป็นสิ่งที่เปราะบาง แสดงถึงความโลภ ความยากลำบากในการควบคุม ซึ่งตรงข้ามกับสุภาวศาสตร์รัสเซียที่แสดงมุมมองเชิงบวกมากกว่าในประเด็นด้านความอ่อนน้อมถ่อมตน ประหยัด ความอดทน การเชื่อฟัง (Kirjukhina & Abaku-mova, 2021)

ภาพเชิงลบของสตรีในสุภาวศาสตร์รัสเซียพบได้มากกว่าสุภาวศูมิกเบลาารุส แต่ทั้งสองภาษามีจุดร่วมกันในการมองสตรีในฐานะผู้ดูแลบ้าน การมองมารดาผู้ใจดีที่ทำให้ครอบครัวมีความสุข ลูกสะใภ้ที่เชื่อฟัง ภรรยาที่ขบถทะเลาะวิวาท หรือแม่เลี้ยงที่ใจร้ายบนฐานคิดที่บุรุษมีข้อได้เปรียบเหนือสตรี (Fatkulina & Dubrovskaya, 2023) เช่นเดียวกับภาพเชิงลบข้างต้นในสุภาวศาสตร์รัสเซียยังมีมากกว่าสุภาวศูมิกคาซัค แต่สุภาวศูมิกคาซัคมีความโดดเด่นในการสะท้อนบทบาททางสังคมของสตรีและลักษณะทางกายภาพที่น่าหลงใหลมากกว่า (Sarsenbayeva, 2020) ความไม่เท่าเทียมทางเพศที่ปรากฏในสุภาวศาสตร์รัสเซียมีความสอดคล้องกับสุภาวศูมิกคีร์กีซซึ่งในวัฒนธรรมท้องถิ่นมีการจำกัดเสรีภาพสตรี ในบางสุภาวศูมิกกล่าวถึงการที่ลูกถือเป็นสมบัติของบุรุษไม่ใช่สตรี ทั้งสองวัฒนธรรมให้มุมมองเชิงบวกกับบุรุษเป็นส่วนใหญ่ (Karabekova & Velasco, 2023)

เมื่อพิจารณาเทียบเคียงสุภาวศาสตร์รัสเซียกับสุภาวศูมิกอาหรับแล้ว พบทัศนะของสังคมที่มีต่อสตรีในประเด็นที่คล้ายกัน กล่าวคือสตรีเป็นเพศที่อ่อนแอและควรพึ่งพิงบุรุษ ในสุภาวศูมิกอาหรับมองว่าสตรีเป็นเงาของบุรุษ ส่วนในสุภาวศาสตร์รัสเซียมองสตรีที่ไร้ซึ่งบุรุษดูแลมีสถานะเหมือนเด็กกำพร้า สุภาวศาสตร์รัสเซียมีความโดดเด่นในการพิจารณาสตรีในฐานะผู้ที่หลอกลวงหรือเจ้าเล่ห์แตกต่างจากสุภาวศูมิกอาหรับที่สตรีมีความถ่อมตนเป็นหลัก (Popova & Sulemina, 2022) ภาพเชิงลบข้างต้นในสุภาวศาสตร์รัสเซียสอดคล้องกับสุภาวศูมิกเปอร์เซียที่มองสตรีว่าเกี่ยวข้องกับการหลอกลวง ความโง่เขลา ความอ่อนแอ การทิ้งหวง การต้องพึ่งพิงบุรุษ (Kosar & Khalida, 2023) สตรีในสถานะลูกสาวเป็นสัญลักษณ์ของข้อจำกัดทางเพศในสังคมรัสเซียและจีนอย่างเด่นชัด เนื่องจากผู้คนมองถึงผลลัพธ์ซึ่งในท้ายที่สุดลูกสาวตนจะตกเป็นสมบัติของตระกูลอื่น ในขณะที่ลูกชายถือเป็นกำลังหลักของครอบครัว สตรีในฐานะมารดามีภาพเชิงบวกเรื่องความซื่อสัตย์ ความรักที่มีต่อลูก ๆ และสตรีในฐานะภรรยาที่มีภาพเชิงลบในด้านการไม่เชื่อฟังสามี ความขี้เกียจในสุภาวศาสตร์รัสเซีย และความไม่ฉลาดในสุภาวศูมิกจีน (Gao, 2023) ตรงข้ามกับมุมมองที่มีต่อบุรุษในทั้งสองชนชาติที่เห็นความสำคัญของการเป็นหัวหน้าครอบครัว รับผิดชอบต่อการพัฒนาสังคมโดยรวม และมักปรากฏภาพเชิงบวกเป็นส่วนใหญ่ อาทิ การทำงานหนัก ความฉลาด ความแข็งแกร่งในสุภาวศาสตร์รัสเซีย ความกล้าหาญ การมีไหวพริบ การถ่อมตัว ความขยันในสุภาวศูมิกจีน (Belozubova, 2020)

งานวิจัยข้างต้นเน้นศึกษาและทำความเข้าใจสุภาชิตร์ผ่านมุมมองทางภาษา ไม่ว่าจะเป็นการพิจารณาเชิงความหมาย โครงสร้างของประโยค บางส่วนมีการพิจารณาผ่านวัฒนธรรมความคิดในแต่ละสังคม การอภิปรายถึงความเชื่อมโยงประเด็นทางเพศกับศาสนาอิสลามและพุทธศาสนา พบว่ายังไม่มีการศึกษาภาพของบุรุษและสตรีผ่านสถานภาพของสามีและภรรยา ในสุภาชิตร์สเซียที่มีการตีความผ่านมุมมองทางคริสต์ศาสนาและแนวคิดความเป็นชายที่มีอำนาจนำ ซึ่งจะสามารถอธิบาย วัฒนธรรมความคิดและความเชื่อของผู้คนชาวรัสเซียกับประเด็นทางเพศ จึงเป็นที่มาของงานวิจัยฉบับนี้

3. กรอบและแนวคิดในการวิจัย

รัสเซียเป็นประเทศที่เต็มไปด้วยความหลากหลายทั้งทางชาติพันธุ์ ศาสนา ประเพณี ความเชื่อ ความศรัทธา แต่ในงานวิจัยฉบับนี้กล่าวถึงบทบาทของคริสต์ศาสนาในฐานะศาสนากระแสหลักของชาวรัสเซียที่มีจำนวนผู้ศรัทธามากที่สุด และจัดเป็นศาสนาของรัฐตั้งแต่ในอดีต คริสต์ศาสนากลายเป็นศาสนาประจำรัฐในดินแดนเคียฟรุสในยุคสมัยของเจ้าชาย วลาดิมีร์ (Prince Vladimir) ในช่วง ค.ศ. 988 ช่วงเวลาที่ชาวสลาฟตะวันออกซึ่งเป็นบรรพบุรุษของชาวรัสเซียยังคงศรัทธาในลัทธิอนิกริต ก่อนที่ศาสนาจะแพร่หลายในหมู่สังคมชาวรัสเซียอย่างต่อเนื่อง อาจกล่าวได้ว่าคริสต์ศาสนามีบทบาทสำคัญ ในหลายมิติ กล่าวคือศาสนาเป็นสิ่งที่วางรากฐานให้การกำหนดอัตลักษณ์ของชาติ เป็นพลังทางจิตวิญญาณ และส่งเสริม การพัฒนาวัฒนธรรมรัสเซีย ไม่ว่าจะเป็ภาษา ศิลปะ ปรัชญา การเมือง และอื่น ๆ ถือได้ว่าคริสต์ศาสนาเป็นตัวกำหนดวิถีคิด และพฤติกรรมของคนรัสเซียอย่างมีนัยสำคัญ (Cui, 2021, p. 152) จากประเด็นข้างต้นทำให้เห็นว่าภาพของบุรุษและสตรี ที่สะท้อนผ่านสถานะสามีและภรรยาตามที่ปรากฏในสุภาชิตร์สเซียสามารถพิจารณาด้วยมุมมองของคริสต์ศาสนา (Christian perspectives) ผ่านบทบาทคำสอนในคัมภีร์ไบเบิลภาคพันธสัญญาเดิม และภาคพันธสัญญาใหม่ ฉบับภาษารัสเซียตาม คริสต์ศาสนานิกายออร์ทอดอกซ์ (The alphabet of faith, n.d.) งานวิจัยนี้มีการเทียบเคียงความหมายและใช้สำนวน แปลภาษาไทยในลักษณะเดียวกันกับพระคริสตธรรมคัมภีร์ไทย ฉบับอมตธรรมร่วมสมัย (Biblica, 2007) ซึ่งเป็นฉบับที่แปล ขึ้นมาใหม่ให้มีความถูกต้องตามต้นฉบับ สามารถสื่อสารถึงผู้อ่านได้อย่างชัดเจน และมีการใช้ภาษาไทยมาตรฐานแบบเป็น ธรรมชาติมากขึ้น ทั้งนี้ การใช้คำสอนในพระคัมภีร์เป็นตัวตั้งเพื่อให้สามารถทำความเข้าใจถึงรากฐานทางความคิดของผู้คน ที่มีต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวตลอดจนบทบาทและสถานะของสามีและภรรยาในสังคม และอาจกล่าวได้ว่าการพิจารณา ประเด็นทางเพศ การแต่งงาน สามีและภรรยาเป็นส่วนหนึ่งของคำสอนในคริสต์ศาสนาอย่างต่อเนื่อง มนุษย์ผู้ศรัทธาควรมี ความเชื่อมโยงกับรูปแบบการใช้ชีวิตตามแนวทางของศาสนา ส่งผลให้มีการศึกษาวิเคราะห์คำสอนทางศาสนาในเรื่องบุรุษและ สตรีและประเด็นที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก (Legoyda, 2002; Nadezhdin, 2000; Vorobyov, 1996; Begiyar, 2013)

อย่างไรก็ดี ในงานวิจัยนี้ยังมีการพิจารณาผ่านมุมมองของแนวคิดความเป็นชายที่มีอำนาจนำ (hegemonic masculinity) เพื่อใช้เป็นกรอบการวิเคราะห์เชื่อมโยงกับทั้งสังคมระบบปิตาธิปไตยและคริสต์ศาสนาในรัสเซีย แนวคิดดังกล่าววิพากษ์ถึง ประเด็นความเป็นชาย โดยอำนาจในบริบทดังกล่าวไม่ได้แสดงออกในรูปของการข่มขู่แต่เป็นอำนาจที่แทรกซึมอยู่ในการเมือง และสังคมของผู้คน มีการอธิบายถึงสังคมที่เป็นลำดับขั้นของความเป็นชายและความเป็นหญิง ความเป็นชายที่มีอำนาจนำ จะอยู่ในชั้นบนสุดเหนือความเป็นชายในรูปแบบอื่น ๆ และความเป็นหญิงที่มีสถานะต่ำลงไปอีกชั้นหนึ่ง ความเป็นชาย ที่มีอำนาจนำจะได้รับการยกย่องและทำให้บุรุษที่อยู่ในความเป็นชายกลุ่มอื่น ๆ ที่ยังคงดำรงอยู่ในสภาพที่ด้อยกว่า ต้องจัดวาง บทบาทของตนให้สัมพันธ์กับความเป็นชายที่มีอำนาจนำ (Donaldson, 1993; Connell, 1987; Siwarat, 2016) ลักษณะ

ความเป็นชายที่มีอำนาจน่าแบ่งได้ 3 ระดับ คือ 1. สร้างขึ้นบนความสัมพันธ์ในครอบครัวหรือชุมชนที่เกิดขึ้นทันทีทันใด (local level) 2. สร้างขึ้นบนพื้นฐานของวัฒนธรรม ภูมิภาค (region level) และ 3. สร้างขึ้นในรูปแบบการเมืองระดับโลก (global level) (Connell & Messerschmidt, 2005, as cited in Siwarat, 2016)

แนวคิดความเป็นชายที่มีอำนาจน่ามาจากแนวคิดการจัดลำดับชั้นทางสังคมความเป็นชายของโรเบิร์ต คอนเนลล์ (Robert Connell) ที่ได้แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1. ความเป็นชายที่มีอำนาจน่า (hegemonic masculinity) เป็นรูปแบบของการครอบงำโดยบุรุษที่มีเหนือสตรี ส่งผลให้เกิดการกดขี่หรือการใช้ความรุนแรงต่อเพศตรงข้าม เน้นการเป็นผู้นำในระบบอุปถัมภ์ 2. ความเป็นชายแบบรอง (subordinate masculinity) เป็นรูปแบบของพฤติกรรมและความรู้สึกที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นชาย มีความอ่อนไหวและอ่อนแอเหมือนผู้หญิง ครอบคลุมกลุ่มรักร่วมเพศ 3. ความเป็นชายแบบชายขอบ (marginal masculinity) เป็นกลุ่มของบุรุษที่ถูกกีดกันออกจากสังคมของความเป็นชายหลัก อาทิ ชนผิวดำในสหรัฐอเมริกา ผู้อพยพชาวแอฟริกาในยุโรป ชาวพื้นเมืองในละตินอเมริกา ที่สามารถนำไปสู่การถูกกดขี่ข่มเหงและการไม่ได้รับความเป็นธรรม 4. ความเป็นชายแบบสมรู้ร่วมคิด (complacent masculinity) เป็นกลุ่มของบุรุษที่ไม่สามารถเข้าถึงอำนาจ ขาดสถานะทางการเงิน และสถานะทางสังคม แต่ยังคงพึงพอใจกับระบบอุปถัมภ์โดยไม่ได้ตั้งคำถามถึงความยุติธรรมของสิทธิพิเศษของระบบชายเป็นใหญ่ (Connell, 1995, p. 115) เนื่องจากประวัติศาสตร์ชาวรัสเซียผ่านช่วงเวลาของอิทธิพลความคิดนอกศาสนาแบบท้องถิ่นในสังคมปิตาธิปไตยก่อนการเข้ามาของคริสต์ศาสนา วัฒนธรรมความคิดความเชื่อที่ปรากฏในสุภาษิตรัสเซียจึงสามารถประกอบขึ้นทั้งจากความเป็นชายที่มีอำนาจน่าและจากแนวคิดทางคริสต์ศาสนา โดยในการศึกษาครั้งนี้จะมีการวิเคราะห์สุภาษิตจากมุมมองของแนวทางคริสต์ศาสนาทั้งหมด และจากมุมมองของปิตาธิปไตยที่สอดคล้องกับคริสต์ศาสนา

ในการพิจารณาและวิเคราะห์สุภาษิตรัสเซียที่เกี่ยวข้องกับสามีและภรรยา ผู้วิจัยพิจารณาจากหนังสือสุภาษิตชนชาติรัสเซียของวลาดิเมียร์ ดาล (Vladimir Dal) (Dal, 1879) จำนวน 357 สำนวน ทั้งกรณีที่ปรากฏคำว่า “муж” (สามี) และ “жена” (ภรรยา) และกรณีที่ไม่ปรากฏคำข้างต้น แต่ให้ความหมายครอบคลุมถึงลักษณะหรือพฤติกรรมของสามีและภรรยา มีการวิเคราะห์แบ่งกลุ่มของความหมายในสุภาษิตที่สอดคล้องกับมุมมองคำสอนทางคริสต์ศาสนาและมุมมองความเป็นชายที่มีอำนาจน่าที่อยู่บนรากฐานของปิตาธิปไตย เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของสามีและภรรยาในสังคมรัสเซียกับความเชื่อทางคริสต์ศาสนาและความคิดในระบบอุปถัมภ์

4. สุภาษิตรัสเซียเกี่ยวกับสามีและภรรยาเกี่ยวกับภาพลักษณ์ทางเพศในมุมมองคริสต์ศาสนา

จากการศึกษาภาพของบุรุษและสตรีในสถานะของสามีและภรรยาที่ปรากฏในสุภาษิตรัสเซียของวลาดิเมียร์ ดาล (Dal, 1879) พบความเชื่อมโยงกับแนวคิดและคำสอนทางคริสต์ศาสนา โดยพิจารณาในประเด็นต่าง ๆ ได้ดังต่อไปนี้

4.1 บทบาทของสามีและภรรยาในการพึ่งพิงอาศัยซึ่งกันและกัน

มนุษย์โดยธรรมชาติแล้วเป็นสัตว์สังคม มักไม่ใช้ชีวิตอยู่ตามลำพังแต่จะอาศัยอยู่ร่วมกันกับคนอื่นในสังคม มีการติดต่อสื่อสารและมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง รวมไปถึงความสัมพันธ์ในรูปแบบครอบครัวระหว่างสามีและภรรยา ความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกันของทั้งสองฝ่ายพบได้ในสุภาษิตรัสเซียดังต่อไปนี้

- (1) Где муж, там и жена = ที่ใดมีสามี ที่นั่นย่อมมีภรรยา
- (2) У мужа полтина, и у жены половина = สามีมีครึ่งรูเบิล ส่วนภรรยามีอีกครึ่ง
- (3) Живут рука в руку, душа в душу = พวกเขาจับมือกันและกันด้วยความกลมเกลียว
- (4) Муж – голова, жена – душа = สามีเป็นศีรษะ ภรรยาเป็นจิตใจ
- (5) Чего жена не любит, того мужу век не есть = สิ่งใดที่ภรรยาไม่ชอบ สามีก็มักจะไม่ทำ

สุภาษิต (1)–(4) สะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยาที่มีการแบ่งปันความคิด ประสบการณ์หรือทรัพยากรต่าง ๆ ร่วมกัน มีการช่วยเหลือและเติมเต็มซึ่งกันและกัน อาศัยความถนัดหรือความเชี่ยวชาญของตนในการสนับสนุนคู่ครอง ซึ่งเป็นไปในลักษณะของการใช้ชีวิตคู่ สอดคล้องกับพระประสงค์ของพระเจ้าในการให้กำเนิดสองเพศขึ้น ดังที่ปรากฏในหนังสือปฐมกาล 2:18 ของคัมภีร์ไบเบิลภาคพันธสัญญาเดิม ความว่า “แล้วพระเจ้าพระยาห์เวห์ตรัสว่า “ไม่ควรมีชายผู้นี้อยู่คนเดียว เราจะสร้างผู้อุปถัมภ์ที่เหมาะสมเท่าเทียมกับเขา” และ 2:22 ความว่า “แล้วพระเจ้าทรงสร้างผู้หญิงขึ้นจากกระดูกซี่โครงที่พระองค์ทรงนำออกมาจากชายนั้น และพานางมาหาเขา” (The alphabet of faith, n.d.) การใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันฉันสามีภรรยาต้องประกอบไปด้วยการเคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน ดังที่พบในสุภาษิต (5) ที่กล่าวถึงการที่สามีต้องให้เกียรติและความเคารพแก่ภรรยา สอดคล้องกับคำสอนทางศาสนาในภาคพันธสัญญาใหม่ 1 เปโตร 3:7 ความว่า “ในทำนองเดียวกันสามีทั้งหลายจงอยู่กับภรรยาด้วยความเห็นอกเห็นใจ จงให้เกียรติภรรยาในฐานะเป็นผู้ที่อ่อนแอกว่า...” ในเอเฟซัส 5:33 ความว่า “อย่างไรก็ตาม พวกท่านแต่ละคนต้องรักภรรยาของตนเหมือนที่รักตนเองด้วย และภรรยาก็ต้องเคารพสามีของตน” (The alphabet of faith, n.d.) การพึ่งพิงยังสามารถใช้ในบริบทที่หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งประสบเภทภัยหรือเผชิญกับความยากลำบาก อีกฝ่ายสามารถสวดภาวนาหรืออ้อนวอนต่อพระเจ้าให้คุ้มครองคู่ครองของตนจากสุภาษิต (6)

- (6) Побереги, Бог, мужа, не возьмет мужа = ข้าแต่พระเจ้า ขอทรงคุ้มครองสามี และอย่าให้เกิดความทุกข์ภัยแก่เขาเลย
- (7) Жену с мужем некому судить, кроме Бога = ไม่มีใครสามารถตัดสินภรรยากับสามีได้ยกเว้นพระเจ้า
- (8) Муж с женой ругайся, а третий не мешайся! = สามีทะเลาะกับภรรยา คนที่สามไม่ควรเข้ามายุ่ง

การพึ่งพิงและอาศัยอยู่ร่วมกันระหว่างสามีและภรรยาในบางครั้งอาจเกิดอุปสรรคหรือปัญหาระหว่างกันซึ่งเป็นเรื่องภายในครอบครัว สุภาษิตรัสเซีย (7)–(8) กล่าวถึงพื้นที่ความสัมพันธ์ของสามีและภรรยาที่มีความศักดิ์สิทธิ์และมีความผูกพันต่อพระเจ้า การตัดสินหรือวิจารณ์โดยบุคคลอื่นจึงเป็นสิ่งที่ควรหลีกเลี่ยง เนื่องจากตามความเชื่อในทางศาสนาผู้ที่ทราบความจริงและให้ความยุติธรรมได้มีเพียงพระเจ้า จากตัวอย่างต่าง ๆ ข้างต้นสะท้อนถึงภาพของของบุรุษและสตรีในสถานะสามีและภรรยาซึ่งมีความเชื่อมโยงกันและกันด้วยความรักความเข้าใจบนรากฐานของความศรัทธาที่มีต่อพระเจ้า

4.2 บทบาทและภาระหน้าที่ของสามีภรรยาที่ต่างกัน

ในสุภาษิตรัสเซียระบุถึงภาระหน้าที่ของสามีและภรรยาที่มีความแตกต่างกัน กล่าวคือบทบาทของสามีที่ทำงานหนักและการใช้แรงงานของตนนอกบ้าน ส่วนภรรยารับผิดชอบงานในครัวเรือนและกิจกรรมในบ้าน จากสุภาษิตต่อไปนี้

- (9) Муж молоти пшеницу, а жена пеки паляницы = สามีบดข้าวสาลี ส่วนภรรยาอบขนมปัง
- (10) Жена пряди рубашки, а муж тяги гуж = ภรรยาเย็บเสื้อผ้า ส่วนสามีดึงเชือกคุมม้า
- (11) Муж в поле пахать, а жена руками махать = สามีไถนาที่นา ส่วนภรรยาโบกมือ
หมายถึง สามีทำงานโดยใช้แรงกาย ส่วนภรรยาทำงานบ้านในครัวเรือน
- (12) Муж на службе, а жена в нужде – оба равны = สามีออกไปทำงาน ส่วนภรรยาอยู่ในความยากลำบาก
(ในการทำงานบ้าน) ทั้งคู่ล้วนเท่ากัน

สุภาษิตข้างต้นบอกเล่าถึงค่านิยมในการกำหนดบทบาทและภาระหน้าที่ที่ต่างกันของสามีและภรรยา หมายความว่าหน้าที่ที่ต่างกันของบุรุษและสตรีอันเป็นพื้นฐานมาจากความแตกต่างทางชีววิทยาโดยธรรมชาติแต่กำเนิด โดยหนึ่งในชุดคำอธิบายของความแตกต่างทางชีววิทยาอันส่งผลต่อค่านิยมในการแบ่งบทบาทหน้าที่ของสามีและภรรยาในสังคมรัสเซียมาจากความเชื่อทางคริสต์ศาสนาในประเด็นของบทลงโทษของทั้งอาดัมและอีฟในการทานผลไม้ต้องห้าม บทลงโทษของอาดัมที่เป็นตัวแทนของบุรุษเกี่ยวข้องกับการทำงานหนักในหนังสือปฐมกาล 3:17 ความว่า “พระองค์ตรัสกับอาดัมว่า “เพราะเจ้าฟังภรรยาของเจ้าและกินผลไม้ซึ่งเราสั่งเจ้าว่า ‘เจ้าต้องไม่กินผลจากต้นไม้’ “แผ่นดินจึงถูกสาปแช่งเพราะเจ้า เจ้าจะหาเลี้ยงชีพจากแผ่นดินด้วยความลำบากตราตรึงตลอดชีวิตของเจ้า”” และบทลงโทษของสตรี คือ การขาดอิสระและต้องพึ่งพิงบุรุษ ในหนังสือปฐมกาล 3:16 ความว่า “พระองค์ตรัสกับหญิงนั้นว่า เราจะให้เจ้าเจ็บปวดแสนสาหัส เมื่อเจ้าคลอดบุตร เจ้าจะคลอบุตรด้วยความเจ็บปวด แต่เจ้าก็ยังปรารถนาสามี และเขาจะปกครองเจ้า” (The alphabet of faith, n.d.) การทำงานและการใช้แรงกายจากสุภาษิต (9)–(12) ของสามีมีเป้าหมายที่สำคัญในการเลี้ยงดูภรรยาและครอบครัว หากละเลยบทบาทสำคัญดังกล่าวถือเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม และถือเป็นการทำบาปในทางศาสนา โดยเปรียบเสมือนผู้ปฏิเสธศรัทธาตามที่กล่าวไว้ในภาคพันธสัญญาใหม่ 1 ทิโมธี 5:8 ความว่า “ถ้าผู้ใดไม่จุนเจือญาติพี่น้องของตนโดยเฉพาะคนในครอบครัวของตนเอง ผู้นั้นก็ได้ปฏิเสธความเชื่อแล้วและเลวยิ่งกว่าผู้ไม่เชื่อ” (The alphabet of faith, n.d.) ในขณะที่ภาระหน้าที่ของภรรยาซึ่งนอกจากการให้กำเนิดบุตรแล้ว ยังสัมพันธ์กับการดูแลความเรียบร้อยและความสงบสุขภายในบ้าน ซึ่งในทางคริสต์ศาสนาดูถือเป็นบทบาทที่มีเกียรติและควรค่าแก่การเคารพ (Nadezhdin, 2000) สุภาษิตที่สะท้อนค่านิยมในการทำงานบ้านของภรรยา ไม่ว่าจะเป็นการจัดเตรียมอาหาร การเย็บเสื้อผ้า หรืองานบ้านงานเรือนอื่น ๆ ในสังคมรัสเซีย สอดคล้องกับคำสอนของสุภาษิต 31:15 ในทางคริสต์ศาสนา ความว่า “นางตื่นขึ้นตั้งแต่ออรุณรุ่งสว่าง เพื่อจัดเตรียมอาหารสำหรับคนในครัวเรือน และแบ่งอาหารให้บรรดาสาวใช้” หรือสุภาษิต 31:21 “เมื่อหิมะตก นางไม่วิตกกังวลเกี่ยวกับคนในครัวเรือน เพราะทุกคนสวมเสื้อผ้าอย่างดีและอบอุ่น” (The alphabet of faith, n.d.) ทำให้เห็นว่าหลักปฏิบัติและรูปแบบการดำเนินชีวิตของชาวรัสเซียมีความใกล้เคียงกับแนวทางของการกำหนดบทบาทของแต่ละเพศในทางศาสนา นอกจากนี้ภาระที่ต่างกันของสามีและภร่ายายังปรากฏในสุภาษิตรัสเซียต่อไปนี้

- (13) Жена мужу пластырь, муж жене пастырь = ภรรยาเป็นแถบปิดแผลให้สามี สามีเป็นผู้ดูแลฝูงแกะให้กับภรรยา
- (14) Жена мужа почитай, как крест на главе; муж жену береги, как трубу на бане! = ภรรยาต้องดูแลสามีเหมือนกับไม้กางเขนบนศีรษะ สามีต้องดูแลภรรยาเหมือนท่อในห้องน้ำ
- (15) Муж жене отец, жена мужу венец = สามีเป็นบิดาให้ภรรยา ส่วนภรรยาเป็นมงกุฎให้สามี

บทบาทของสามีที่มีต่อภรรยาในสุภาษิต (13)–(15) ได้รับการเปรียบเปรยว่าเป็นผู้ดูแลฝูงแกะ การดูแลท่อในท้องน้ำ หรือ สถานะบิดา สะท้อนถึงความสำคัญของภาระหน้าที่ของสามีในการดูแลและปกป้องภัยอันตรายต่าง ๆ ให้กับภรรยา สร้างความมั่นคงในชีวิตคู่ของตน สัมพันธ์กับคำสอนทางศาสนาที่กำหนดให้สามีดูแลภรรยาเฉกเช่นเดียวกับการดูแลร่างกาย หรือชีวิตตนในเอเฟซัส 5:28 “เช่นนั้นแหละสามีจึงควรรักภรรยาของตนเหมือนรักกายของตนเอง ผู้ที่รักภรรยาก็รักตนเอง” (The alphabet of faith, n.d.) อนึ่ง บทบาทของภรรยาในการดูแลสามีอาจมีความแตกต่างจากหน้าที่ของสามีที่มีต่อภรรยา กล่าวคือมีการสนับสนุนทั้งทางกายและจิตใจโดยเฉพาะในช่วงเวลาที่ยากลำบาก ช่วยยกระดับจิตใจและทำให้ชีวิตของสามีมีความหมาย การดูแลและให้ความเคารพของภรรยาต่อสามีปรากฏอย่างเด่นชัดในสุภาษิตที่ (14) สอดคล้องกับคำสอนในเอเฟซัส 5:23 “เพราะสามีเป็นศีรษะของภรรยา เหมือนพระคริสต์ทรงเป็นศีรษะของคริสตจักรซึ่งเป็นพระกายของพระองค์ ทั้งพระองค์ยังทรงเป็นพระผู้ช่วยให้รอดของคริสตจักรด้วย” (The alphabet of faith, n.d.) การดูแลและช่วยเหลือซึ่งกันและกันของสามีภรรยาผ่านรูปแบบที่ต่างกันอย่างสิ้นเชิงกับบริบทของอาดัมที่เป็นผู้ช่วยเหลือของอีฟ และอีฟก็เป็นผู้ช่วยเหลืออาดัมเช่นกัน (Begiyana, 2013) ตามที่ปรากฏในหนังสือปฐมกาล 2:18 ของคัมภีร์ไบเบิลภาคพันธสัญญาเดิม ความว่า “แล้วพระเจ้าพระยาห์เวห์ตรัสว่า “ไม่ควรให้ชายผู้นี้อยู่คนเดียว เราจะสร้างผู้คู่สมที่เหมือนสมเท่าเทียมกับเขา”” การช่วยเหลือและพึ่งพิงกันและกันในการใช้ชีวิตคู่ของอาดัมและอีฟครอบคลุมทั้งการทำงาน การกินการอยู่อาศัย โดยพบในหนังสือปฐมกาล 1:28 ความว่า “จงมีลูกเต็มบ้านมีหลานเต็มเมืองและทวีจำนวนขึ้นจนเต็มโลก และจงมีอำนาจเหนือแผ่นดิน จงครอบครองปลาในทะเล นกในอากาศ” และปฐมกาล 3:23 ซึ่งกล่าวถึงการมาใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันหลังจากการถูกขับไล่ออกจากสวนเอเดน (Garden of Eden) ความว่า “พระเจ้าพระยาห์เวห์จึงทรงขับไล่เขาออกจากสวนเอเดนให้ไปหาเลี้ยงชีพบนผืนดินซึ่งเขาถือกำเนิดมานั้น” (The alphabet of faith, n.d.)

(16) Муж комельком (т. е. палкой), жена язычком = สามีใช้สิ่งที่เป็นส่วนหนึ่งของไม้ (หรือหมายถึง ไม้) ในการแก้ปัญหา ภรรยาใช้ลิ้น

(17) Жена мужа не бьет, а под свой нрав ведет = ภรรยาไม่ทำร้ายสามี แต่ใช้วิธีตามธรรมชาตินิยมของตนเอง หมายถึง ภรรยาสามารถมีอิทธิพลต่อสามีโดยไม่ใช้ความรุนแรง แต่เป็นวิธีการที่ชาญฉลาดมีความอ่อนโยน

(18) Мужа чтут за разум, жену по уму (т. е. за доброе поведение) = สามีได้รับเกียรติจากความฉลาด ภรรยาได้รับเกียรติจากจิตใจ (กล่าวคือความประพฤติที่ดีงาม)

บทบาทที่ต่างกันของสามีและภรรยาเกี่ยวข้องกับวิธีการในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ กล่าวคือ สามีซึ่งเป็นตัวแทนของบุรุษมักให้ความสำคัญกับการใช้แรงกายในการปะทะกับปัญหาและพุ่งเป้าไปที่เป้าหมายโดยตรง ในขณะที่ภรรยาซึ่งเป็นตัวแทนของสตรีใช้การเจรจาเป็นสำคัญ มีความสามารถในการสื่อสารทางอ้อม หรือความสามารถในการโน้มน้าว ตามที่ปรากฏสำนวน “ใช้ลิ้น” ในสุภาษิตที่ (16) หรือถ้อยคำโดยนัยในสุภาษิตที่ (17) ในทางศาสนา คุณสมบัตินี้กล่าวของสตรีส่งผลทั้งเชิงลบดังตัวอย่างการโน้มน้าวของอีฟให้อาดัมรับประทานสิ่งต้องห้าม และยังคงกล่าวถึงผลเชิงบวกที่เป็นการแสดงถึงความสามารถทางสติปัญญาและการมีคุณงามความดี ดังที่พบในสุภาษิต 31:26 ของไบเบิล ความว่า “ปากของนางเอื้อนเอ่ยสติปัญญา ลิ้นของนางสอนสิ่งดีงาม” นอกจากนี้ ในประเด็นด้านความคาดหวังต่อบทบาทของสามีและภรรยายังมีมุมมองที่ต่างกันตามที่ปรากฏในสุภาษิตที่ (18) กล่าวคือ สามีได้รับความคาดหวังในเรื่องการใช้สติปัญญาและการรู้จักควบคุมตัวเองซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของเกียรติยศเป็นลำดับแรก ๆ ในขณะที่ภรรยาได้รับความคาดหวังในเรื่องพฤติกรรมและความประพฤติที่ถูกต้องและดีงามตามแนวทางของศาสนา เชื่อมโยงกับคำสอนสำหรับสามีในทิตัส 2:6 ความว่า “ในทำนองเดียวกัน จงเตือนบรรดาชายหนุ่มให้ใช้สติสัมปชัญญะ” และคำสอนสำหรับภรรยาในทิตัส 2:5 ความว่า “ให้เป็นผู้ควบคุมตนเองได้และเป็นผู้บริสุทธิ์

ให้เอาใจใส่ดูแลบ้านเรือน ให้มีเมตตาและให้ยอมเชื่อฟังสามีของตน เพื่อจะไม่มีใครว่าร้ายพระวจนะของพระเจ้าได้” (The alphabet of faith, n.d.) นอกจากนี้ยังมีการเน้นย้ำว่าสิ่งที่มีเกียรติสำหรับผู้หญิงไม่ใช่ความงามจากภายนอกแต่เป็นจิตใจที่ดี มีความศรัทธาต่อพระเจ้าในสุภาษิต 31:30 “เสน่ห์เป็นสิ่งล่อลวง และความสวยงามไม่จีรังยั่งยืน แต่สตรีที่ยำเกรงองค์พระผู้เป็นเจ้าจะได้รับการสรรเสริญ” กล่าวได้ว่าศีลธรรมทางศาสนาจึงเป็นสิ่งที่กำหนดแนวทางความประพฤติของทั้งสามีและภรรยาอย่างปฏิเสธไม่ได้

4.3 คุณค่าและหน้าที่ของภรรยาที่มีต่อสามี

ภาพของสตรีในสุภาษิตรัสเซียหลายกรณีเกี่ยวข้องกับคุณค่าและความสำคัญของภรรยาที่มีต่อสามีในการครองคู่ชีวิตตามที่พบในสุภาษิตต่าง ๆ ต่อไปนี้

- (19) Горько, что беда, а мило, что жена = ขมขื่นที่เกิดปัญหา แต่น่ายินดีที่มีภรรยา
- (20) С доброй женой горе – полгоря, а радость вдвойне = อยู่กับภรรยาที่ดีมีความสุขครึ่งหนึ่ง แต่มีความสุขเป็นสองเท่า
- (21) Без жены как без шапки = การไม่มีภรรยาก็เหมือนกับการไม่มีหมวก
- (22) Добрую жену взять – ни скуки, ни горя не знать = หาภรรยาดีได้ จะไม่รู้สึกรถึงความน่าเบื่อและความโศกเศร้า
- (23) Что гусь без воды, то мужик без жены = ท่านที่ไร้น้ำเช่นเดียวกับบุรุษที่ไร้ภรรยา
- (24) Худая жена – лишняя сухота. Худая жена – кара Господня = ภรรยาที่ไม่ดีคือสิ่งที่โศกเศร้าเป็นที่สุด ภรรยาที่ไม่ดีคือการลงโทษของพระเจ้า

คุณค่าของภรรยาตามที่ปรากฏในสุภาษิต (19)–(23) มีส่วนในการส่งเสริมบรรยากาศของความสัมพันธ์กับคู่ครองของตนในหลายด้าน ทั้งการให้ความรัก สิ่งก่อสร้างรอยยิ้มและความสุข การได้รับการดูแลเอาใจใส่ แม้ว่าในชีวิตก็อาจจะเผชิญกับความทุกข์บ้างก็ตาม ในคริสต์ศาสนาการเลือกภรรยาที่ดีส่งเสริมให้เกิดผลดีทั้งต่อตัวสามีและภรรยา ตรงกันข้ามกับการเลือกภรรยาที่ไม่ดีในสุภาษิตที่ (24) โดยสอดคล้องกับคำสอนในสุภาษิต 31:10 ความว่า “ใครจะพบภรรยาที่ดีเลิศ ? นางล้ำค่ายิ่งกว่าไข่มุกมากนัก” และสุภาษิต 18:22 ความว่า “ผู้ที่พบภรรยาที่พบของที่ดี และได้รับความโปรดปรานจากองค์พระผู้เป็นเจ้า” นอกจากนี้ ศาสนายังสนับสนุนการมีชีวิตคู่เพื่อป้องกันการกระทำบาประหว่างกันของบุรุษและสตรีตามที่ปรากฏใน 1 โครินธ์ 7:2 ความว่า “แต่เพราะมีการผิดศีลธรรมเกิดขึ้น ผู้ชายแต่ละคนก็ควรมีภรรยาของตนเอง และผู้หญิงแต่ละคนก็ควรมีสามีของตนเอง” (The alphabet of faith, n.d.)

- (25) Жена мужа слушает — мир в семье царствует = เมื่อภรรยาเชื่อฟังสามี ความสงบสุขในครอบครัวก็จะบังเกิด
- (26) Где муж правит, там жена не советует = ที่ใดที่สามีมีอำนาจปกครอง ที่นั่นภรรยาจะไม่ให้คำแนะนำ (แสดงการคัดค้าน)

(27) Хорошая жена и дом сбережёт, и мужа обогреет = ภรรยาที่ดีจะดูแลบ้าน และทำให้สามีของเธอรู้สึกอบอุ่น

(28) Жена, что лебедь-птица, вывела детей станицу (вереницу) = ภรรยาที่เหมือนหงส์ที่ต้องเลี้ยงดูฝูงลูก ๆ ตน

หน้าที่ที่สำคัญของภรรยาจากสุภาษิตรัสเซียมีหลายประการ อาทิ การเชื่อฟังและให้ความเคารพแก่สามีในสุภาษิต (25)-(26) สอดคล้องกับคำสอนในเอเฟซัส 5:24 ความว่า “คริสตจักรยอมเชื่อฟังพระคริสต์อย่างไร ภรรยาก็ควรยอมเชื่อฟังสามีทุกอย่างอย่างนั้น” (The alphabet of faith, n.d.) เนื่องจากศาสนากำหนดบทบาทของสามีในฐานะหัวหน้าครอบครัว ส่วนภรรยามีหน้าที่บริหารกิจการต่าง ๆ ในบ้านในสุภาษิต (27) และการดูแลบุตรธิดาในสุภาษิต (28) เชื่อมโยงกับคำสอนของทิตัส 2:4 ความว่า “แล้วนางจะสามารถฝึกฝนบรรดาหญิงสาวให้รักสามีและลูก ๆ ของตน” และทิตัส 2:5 ความว่า “ให้เป็นผู้ควบคุมตนเองได้และเป็นผู้บริสุทธิ์ ให้เอาใจใส่ดูแลบ้านเรือน ให้มีเมตตาและให้ยอมเชื่อฟังสามีของตน เพื่อจะไม่มีใครว่าร้ายพระวจนะของพระเจ้าได้” (The alphabet of faith, n.d.) ดังนั้น บทบาทของภรรยาจึงมีส่วนในการเติมเต็มความสมบูรณ์และความสงบสุขในครอบครัว การส่งเสริมความรักและการดูแลเอาใจใส่ของผู้เป็นแม่ให้กับบุตรธิดา และความเป็นภรรยาให้แก่สามี

4.4 คุณค่าและหน้าที่ของสามีที่มีต่อภรรยา

นอกจากหน้าที่ของภรรยาที่มีต่อสามีแล้ว ในสุภาษิตรัสเซียยังได้นำเสนอคุณค่าและหน้าที่ของสามีที่มีต่อภรรยาหลายประการดังต่อไปนี้

(29) У много мужа жена выхолена, у глупого по будням затаскана = การมีสามีที่ฉลาดจะทำให้ภรรยาได้รับการดูแล แต่การมีสามีที่โง่เขลาภรรยาจะเหน็ดเหนื่อยในวันธรรมดา

(30) Милостивого мужа всегда жена досужа = การมีสามีที่ใจดีจะทำให้ภรรยาใช้เวลาพักผ่อนจากการทำงานได้เสมอ

(31) Жена не сапог, с ноги не скинешь = ภรรยาไม่ใช่รองเท้า คุณไม่สามารถถอดออกจากเท้าได้

(32) Жена не гусли: поиграв, на стенку не повесишь = ภรรยาไม่ใช่พิณ เมื่อเล่นเสร็จไม่สามารถเอาแขวนไว้ที่กำแพงได้

(33) Родители берегут дочь до венца, а муж жену до конца = พ่อแม่ปกป้องดูแลลูกสาวจนถึงวันที่เธอแต่งงาน ส่วนสามีดูแลภรรยาจนถึงช่วงท้ายของชีวิต

(34) Не жалуй меня капралом, да не тронь моей жены = ไม่ต้องแต่งตั้งให้ผมเป็นลิบโทก็ได้ แต่อย่าแตะต้องภรรยาของผม

(35) Учи жену без детей, а детей без людей! = จงอบรมภรรยาในตอนที่ไม่มีลูก ๆ อยู่ และจงอบรมลูก ๆ ในตอนที่ไม่มีคนอื่นอยู่ด้วย

สุภาชิตที่ (29)–(30) สะท้อนมุมมองเชิงคุณค่าของสามีที่มีความใจดีมีเมตตาและมีความฉลาด สามารถสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อทั้งภรรยาและครอบครัวได้ กล่าวคือ ทำให้ภรรยามีภาระการทำงานที่เบาลง และมีโอกาสในการพักผ่อนมากขึ้นจากการทำงานบ้าน คุณสมบัติความฉลาดของสามีพิจารณาได้จากทั้งในเรื่องของความสามารถในการจัดการเรื่องราวต่าง ๆ ในทางโลกและการเข้าใจถึงแก่นแท้ทางศาสนา จิตวิญญาณ และคุณค่าทางศีลธรรม ในขณะที่สุภาชิต (31)–(35) สะท้อนบทบาทหน้าที่ที่สำคัญของสามีในการดูแลเอาใจใส่และปกป้องภรรยาของตนอยู่เสมอจนถึงช่วงสุดท้ายของชีวิต ให้ความสำคัญกับภรรยามากกว่าเกียรติยศของตนตามที่ปรากฏในสุภาชิตที่ (34) การให้การอบรม แนะนำ หรือติเตียนภรรยาและบุตรไม่ควรกระทำในที่สาธารณะเพื่อไม่ให้บุคคลทั้งสองเกิดความขุ่นเคืองใจ การดูแลและการมอบความรักของสามีให้กับภรรยาเป็นสิ่งที่มีความศักดิ์สิทธิ์ในทางศาสนา สอดคล้องกับคำสอนในเอเฟซัส 5:25 ความว่า “ฝ่ายสามีก็จงรักภรรยาของตน เหมือนอย่างที่พระคริสต์ทรงรักคริสตจักร และทรงประทานพระองค์เองเพื่อคริสตจักร” (The alphabet of faith, n.d.) อาจกล่าวได้ว่า บทบาทและหน้าที่ของสามีที่มีต่อภรรยาตามที่ปรากฏในสุภาชิตรัสเซียอยู่บนรากฐานความเชื่อทางคริสต์ศาสนา ที่ได้กำหนดบทบาทให้สามีเป็นผู้นำหรือหัวหน้าครอบครัวซึ่งมีนัยถึงการเป็นผู้ชี้แนะ ผู้ที่ควบคุมและบริหารกิจการหลักในบ้าน สิ่งดังกล่าวไม่ได้เป็นการยืนยันถึงความพยายามในการกดขี่สตรี ทำให้สตรีเกิดความรู้สึกอับอาย หรือทำให้สตรีอยู่ในสถานะที่เป็นรองต่อพระพักตร์ของพระเจ้า หากแต่เป็นพระประสงค์ของพระองค์ในการกำหนดระเบียบหรือโครงสร้างของสิ่งต่าง ๆ ในโลกมนุษย์ ซึ่งครอบคลุมถึงสถาบันครอบครัว ทำให้ครอบครัวมีระเบียบแบบแผน เจริญรุ่งเรือง เกิดความสงบสุขเป็นสำคัญ (Basics of biblical faith, 2015) มุมมองทางศาสนาในสุภาชิตต่าง ๆ ข้างต้นทำให้เห็นถึงการกำหนดบทบาททางเพศของบุรุษและสตรีที่แตกต่างกัน และเสริมสร้างความมั่นคงและความสงบสุขในชีวิตของครอบครัว

5. สามีและภรรยาในสุภาชิตรัสเซียบนรากฐานของปีตาธิปไตย

นอกเหนือจากมิติทางศาสนาแล้ว สิ่งที่มีอิทธิพลต่อความคิดความเชื่อของผู้คนชาวรัสเซียมาอย่างยาวนานคือรูปแบบสังคมแบบปีตาธิปไตยที่ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญหลายประการ อาทิ 1. การควบคุมโดยบุรุษที่ครอบคลุมตั้งแต่สังคมขนาดเล็กระดับครอบครัวถึงสังคมขนาดใหญ่ 2. การพิจารณาถึงอัตลักษณ์ของบุรุษ ไม่ว่าจะเป็นความแข็งแรงทางกายภาพหรือความมีเหตุผล 3. การมุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับบุรุษผ่านสื่อต่าง ๆ 4. แนวคิดทวินิยมทางเพศที่กำหนดให้โครงสร้างสังคมแบ่งเพศเป็นสองเพศคือบุรุษและสตรี และให้สิทธิกับบุรุษในการเป็นผู้นำตั้งแต่เกิดและบทบาทการบริการให้กับสตรี (Sergeeva, 2023) สุภาชิตรัสเซียเป็นหนึ่งในเครื่องมือที่แสดงให้เห็นถึงบทบาทของสามีและภรรยาในโครงสร้างแบบปีตาธิปไตยของรัสเซีย ซึ่งสามารถพิจารณาผ่านแนวคิดความเป็นชายที่มีอำนาจนำดังต่อไปนี้

5.1 พฤติกรรมเชิงลบของภรรยาและความคาดหวังจากสังคมปีตาธิปไตย

จากการศึกษาสุภาชิตรัสเซีย พบภาพเชิงลบของสตรีในสถานะของภรรยาจำนวนมากในหลายประเด็น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดความเป็นชายที่มีอำนาจนำที่อยู่ในลักษณะของอำนาจที่แทรกซึมในสังคมของชาวรัสเซีย สตรีและสังคมโดยรวมถูกมองด้วยสายตาของกลุ่มบุรุษซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับการยกย่องตามค่านิยมของสังคม ทำให้บทบาทสตรีอยู่ในสถานะที่ต่ำกว่าบุรุษ อีกทั้งยังเต็มไปด้วยข้อจำกัดดังรายละเอียดต่อไปนี้

- (36) Муж задурит, половина двора горит; а жена задурит, и весь сгорит = หากสามีทำเรื่องที่ไม่ดี เวลาสนามหญ้าไหม้ไปครึ่งหนึ่ง แต่ถ้าภรรยาทำเรื่องที่ไม่ดี เวลาสนามหญ้าจะไหม้ทั้งสนาม
- (37) Лучше хлеб есть с водою, чем жить со злою женою = ได้ทานแค่ขนมปังกับน้ำก็ยิ่งดีกว่าอยู่กับภรรยาใจร้าย
- (38) Мужнин грех за порогом остается, а жена все домой несет = บาปของสามีอยู่ตรงหลังธรณีประตู แต่ภรรยานำบาปเข้ามาในบ้านทั้งหมด
- (39) –Иван, жена умерла!–Одной сатаной меньше! = อีวาน ภรรยาเสียแล้ว ซาตานลดลงไปหนึ่งตน
- (40) Сварливая жена в доме пожар = ภรรยาที่อารมณ์เสียคือไฟที่เผาไหม้ในบ้าน
- (41) Всех злее злых злая жена = ภรรยาที่ใจร้ายคือสิ่งที่ร้ายกาจที่สุด
- (42) Не кукушка кукует, а жена горюет = ไม่ใช่ชนกคักคู้ที่ส่งเสียง แต่เป็นภรรยาที่กำลังทรมาน

ในบริบทที่มีการเปรียบเทียบภรรยา กับสามีจากสุภาษิตรัสเซียที่ (36)–(39) พบภาพเชิงลบของภรรยาในฐานะผู้ที่สามารถสร้างปัญหาหรือผลกระทบให้กับสามีหรือบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ แม้ว่าจะมีส่วนที่สามีทำผิดพลาดได้บ้าง แต่เมื่อเปรียบเทียบกับความผิดพลาดที่ภรรยากระทำแล้วยังมีจำนวนที่น้อยกว่า ทัศนคติที่มีต่อสตรีที่อยู่ในสถานะของภรรยาสะท้อนบทบาทของสังคมปิตาธิปไตยของรัสเซียและบทบาทชายผู้มีอำนาจนำในสังคมเป็นหลัก อีกทั้งเป็นที่น่าสังเกตว่าบางสุภาษิตอาทิ (38)–(39) มีการใช้คำว่า “ซาตาน” และ “บาป” ซึ่งสะท้อนวัฒนธรรมความเชื่อของคริสต์ศาสนาของผู้คนชาวรัสเซีย ทำให้หากพิจารณาจากกรอบความคิดของความเป็นชายที่มีอำนาจนำ คริสต์ศาสนาในบางบริบทของสังคมรัสเซียยุคอดีตมีส่วนในการสนับสนุนระบอบปิตาธิปไตย โดยส่งเสริมบทบาทของบุรุษในฐานะผู้ยึดครองอำนาจนำและสร้างแบบแผนของความสัมพันธ์ทางเพศสถานะได้ ระบอบปิตาธิปไตยที่อยู่ภายใต้การเกื้อหนุนของมุมมองบางส่วนของคริสต์ศาสนาทำให้เกิดภาพเชิงลบของสตรีที่ปรากฏผ่านสถานะของภรรยา กล่าวคือสตรีหรืออีกนัยหนึ่งคือภรรยาที่มีโอกาสในการทำความผิดได้มากกว่า รวมถึงมีความเกี่ยวข้องกับบาปหรือซาตานมากกว่า อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมองว่าสองตัวอย่างข้างต้นไม่สามารถเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ได้ว่าคริสต์ศาสนาส่งเสริมให้มีการกดทับเชิงอำนาจของสามีที่มีต่อภรรยา หรือส่งเสริมให้สามีเอาเปรียบและสามารถปฏิบัติต่อภรรยาแบบใดก็ได้ตามที่ตนปรารถนา โดยพิจารณาจากหลักคำสอนในคริสต์ศาสนา ในทางตรงกันข้ามไม่ว่าสามีหรือภรรยาที่ล้วนสมควรได้รับเกียรติและความรักจากคู่ครองของตนทั้งสิ้นตามที่ได้มีการนำเสนอไปก่อนหน้านี้ สุภาษิตที่ (38)–(39) จึงเป็นการผสมผสานทั้งความคิดแบบชายเป็นใหญ่และมุมมองบางส่วนของคริสต์ศาสนาที่เกิดจากการตีความของบุรุษเป็นสำคัญ

สุภาษิต (40)–(42) เป็นกรณีตัวอย่างของการมองโลกโดยบุรุษที่มีต่อข้อจำกัดของสตรี (ในสถานะภรรยา) ในด้านการใช้อารมณ์เป็นที่ตั้ง มีการเปรียบเทียบการแสดงออกทางอารมณ์กับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นไฟไหม้ที่เทียบกับความโกรธ เสียงของนกเทียบกับการร้องไห้ด้วยความโศกเศร้า การใช้ชีวิตฉันสามีภรรยาจึงต้องอาศัยความอดทนต่อข้อจำกัดดังกล่าว ชุดความคิดแบบข้างตรงข้ามระหว่างอารมณ์และเหตุผลถูกนำมาใช้เป็นภาพเหมารวมของบุคลิกลักษณะของบุรุษและสตรี โดยบุรุษเป็นตัวแทนของความเป็นเหตุเป็นผล เป็นรูปแบบของการเป็นชายที่มีอำนาจนำ ในขณะที่สตรีเป็นตัวแทนของการใช้อารมณ์ไร้เหตุผลซึ่งเป็นหนึ่งในลักษณะของสตรีชาวรัสเซีย นอกเหนือจากการมีความแปรปรวน ความไม่มั่นคง หรือการใช้อารมณ์ไม่แน่นอน (Konogorova, 2010, p. 46) นอกจากนี้ ภาพเชิงลบของภร่ายังปรากฏในสุภาษิตต่อไปนี้

- (43) *Лучше в утлой ладье по морю ездить, чем жене тайну поверить* = ล่องเรือที่มีสภาพไม่ค่อยแข็งแรงออกทะเลยังดีกว่าการเชื่อมั่นว่าภรรยาจะสามารถเก็บความลับไว้
- (44) *Жене спускать, так в чужих домах ее искать* = เมื่อให้อิสระกับภรรยา บ้านอื่นจะเข้าหาหล่อน
- (45) *Не верь жене в подворье, а коню в дороге* = อย่าเชื่อใจภรรยาเมื่อเธออยู่นอกบ้าน แต่ให้เชื่อใจม้าบนท้องถนน
- (46) *Опричь мужа всяк знает, что жена гуляет* = ทุกคนรู้กันหมดยกเว้นสามีว่าภรรยาของเขาออกไปข้างนอก (หมายถึงกำลังนอกใจ)
- (47) *Муж в дверь, а жена в Тверь. Муж в бедах, жена в гостях* = สามีเปิดประตู (ออกไปทำงาน) ส่วนภรรยาไปเมืองทเวียร์ (ท่องเที่ยวในต่างเมือง) สามีอยู่ในความยากลำบาก ภรรยาไปเป็นแขกของบ้านอื่น
- (48) *Жена поет, а муж волком воет* = ภรรยาร้องเพลง ส่วนสามีหอนเป็นหมาป่า หมายถึง การที่ภรรยาปล่อยให้สามีอยู่ในสถานการณ์ที่ยากลำบากเพียงลำพัง ส่วนภรรยาสนใจเพียงเรื่องของตน
- (49) *Муж в голях, жена в бусовых серьгах* = สามีอยู่ในสภาพเปลือยเปล่าเสีย ส่วนภรรยาสวมต่างหูลูกบิด
- (50) *Жена упорна — ни мякиш, ни корка* = เศษขนมปังทั้งส่วนที่แข็งและอ่อนยังเทียบไม่ได้กับความดีของภรรยา
- (51) *Жена льстит — лихо мыслит* = เมื่อภรรยาประจบสอพลอ เธอกำลังมีความคิดที่ไม่ดี

สุภาษิตข้างต้นสะท้อนภาพเชิงลบของภรรยาในอีกหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการรักษาความลับในสุภาษิตที่ (43) เนื่องจากเหมารวมว่าสตรีมักพุดจาไร้สาระ พุดนินทากับบรรดาเพื่อนฝูงของตน ประเด็นเรื่องความไม่ซื่อสัตย์ในชีวิตคู่ของตนในสุภาษิตที่ (44)–(46) ประเด็นการใช้ชีวิตหลงระเหิดหาความสุขของภรรยาและการละทิ้งสามีที่ทำงานหนัก หรือทิ้งให้สามีโศกเศร้าคนเดียวในสุภาษิตที่ (47)–(49) ประเด็นด้านความดีร้ายของภรรยาในสุภาษิตที่ (50) โดยหากพิจารณาตามกรอบแนวคิดความเป็นชายที่มีอำนาจนำ มีการวางบทบาทบุรุษในฐานะผู้นำและสตรีต้องเป็นผู้ตามและเชื่อฟังการชี้แนะของบุรุษเป็นหลัก หรือประเด็นความเจ้าเล่ห์หรือการประสังคร้ายในสุภาษิตที่ (51) ลักษณะพฤติกรรมต่าง ๆ ส่วนใหญ่สอดคล้องกับงานวิจัยที่ศึกษาภาพเชิงลบของสตรีผ่านสำนวนภาษารัสเซียและในภาษาต่างประเทศอื่น ๆ (Konogorova, 2010)

- (52) *Жена без мужа – всего хуже. Жена без мужа – вдовы хуже* = ภรรยาที่ไร้สามีแย่กว่าทุกสิ่ง ภรรยาที่ไร้สามีแย่กว่าการเป็นม่าย
- (53) *Жена при муже хороша. Без мужа не жена* = ภรรยาจะดีได้เพราะมีสามี หากไร้ซึ่งสามี ภรรยาที่ไม่สามารถอยู่ด้วยตนเองได้
- (54) *С ним горе, а без него вдвое* = อยู่กับเขา (สามี) อาจเกิดความทุกข์ แต่ถ้าไม่มีเขาความทุกข์จะเพิ่มเป็นสองเท่า
- (55) *Чем больше жену бьешь, тем щи вкуснее* = ยิ่งตีภรรยาเท่าไร ชุปะหล่ำปลียิ่งอร่อย
- (56) *Люби жену, как душу, тряси ее, как грушу* = จงรักภรรยาเปรียบดังจิตวิญญาณ จงเขย่าหล่อนเหมือนลูกแพร์

เมื่อความแข็งแกร่งเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นชายและเป็นตัวแทนของบุรุษตามคุณค่าที่บุรุษได้กำหนดขึ้นจากการเชื่อมโยงกับลักษณะทางกายภาพของเพศโดยรวม คุณลักษณะที่เป็นขั้วตรงข้ามคือความอ่อนแอและการพึ่งพาจึงกลายเป็น

สัญลักษณ์ของสตรีและสงอิทธิพลต่อทุกสถานะของสตรีตั้งแต่วัยเด็กถึงวัยชรา ครอบคลุมถึงสถานะภรรยา สภาวะดังกล่าวปรากฏในชุดความคิดและความเชื่อของผู้คนในสังคมรัสเซียโดยพิจารณาจากหลักฐานสุภาชิตร์ (52)–(54) สะท้อนค่านิยมทางสังคมที่ว่าภรรยาจำเป็นต้องพึ่งพิงสามีอยู่เสมอเพื่อให้ชีวิตความเป็นอยู่ของตนดีขึ้น ภรรยาไม่สามารถเป็นอิสระหรืออยู่ได้เพียงลำพังหากปราศจากสามี ทั้งนี้มีการระบุสถานภาพว่าเป็นสถานะที่ไม่พึงปรารถนา เป็นสัญลักษณ์ของความทุกข์ตามมุมมองของผู้คนในสังคม เนื่องจากสถานภาพดังกล่าวไม่มีคู่ชีวิตดูแล ทำให้ต้องเผชิญกับเรื่องราวต่าง ๆ ในชีวิตเพียงลำพัง

นอกจากนี้ สุภาชิตร์ยังแสดงค่านิยมการลงโทษโดยใช้ความรุนแรงต่อสตรีด้วยการเฆี่ยนตี ตามที่พบในสุภาชิตร์ที่ (55)–(56) ค่านิยมดังกล่าวปรากฏเป็นหลักฐานใน*ตามาสโตรย* (Domostroy) ซึ่งเป็นหนังสือรวบรวมกฎเกณฑ์หรือคำแนะนำในครัวเรือนช่วงศตวรรษที่ 16 ของชาวรัสเซีย ในหนังสือยังพบค่านิยมในการส่งเสริมการเคารพและเชื่อฟังต่อพระเจ้าซาร์ ผู้ปกครองอาณาจักรและคริสตจักร แหล่งข้อมูลดังกล่าวให้คำแนะนำแก่สามีเรื่องการลงโทษภรรยาเพื่อเป็นการแสดงความรัก การลงโทษเมื่อภรรยากระทำผิด (อาทิ การไม่ให้ความเคารพและพูดจาหยาบคายต่อสามี การเมาสุรา พฤติกรรมที่ส่อไปในทางชู้สาวกับบุรุษคนอื่น) วิธีการลงโทษตามคำแนะนำของหนังสือ*ตามาสโตรย* คือการตีมือภรรยาด้วยแส้ สามีต้องมีความระมัดระวังและยับยั้งอารมณ์โกรธขณะที่ลงโทษภรรยา นอกจากนี้ยังมีข้อห้ามในการลงโทษภรรยาโดยการทุบตีด้วยกำปั้น ตะไบไม้ หรือเหล็ก ตีไปที่ส่วนสำคัญ เช่น หู ตา เพราะจะทำให้เกิดการบาดเจ็บหรือปัญหาสุขภาพตามมา เป้าหมายของบทลงโทษเพื่อให้ภรรยารู้สึกเจ็บและกลัวต่อการกระทำผิด เนื่องจากสามีมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบต่อชีวิตของภรรยาหลังการแต่งงาน (Omelyanchuk, 2017) อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติสามีกลับลงโทษภรรยารุนแรงเกินขอบเขตที่กำหนด บ่อยครั้งที่ภรรยาเผชิญกับความรุนแรงในครอบครัวโดยไม่มีเหตุผลหรือเพียงเพราะสามีไม่ไว้วางใจต่อความซื่อสัตย์ของภรรยา ก่อให้เกิดปัญหาความรุนแรงในครอบครัวชาวรัสเซียอย่างต่อเนื่อง สะท้อนหลักการของความเป็นชายที่มีอำนาจนำในสังคมแบบปิตาธิปไตยอย่างชัดเจน

อาจกล่าวได้ว่า*ตามาสโตรย*เป็นคำสอนและคำแนะนำในการใช้ชีวิตและการครองเรือนของชาวคริสเตียนในรัสเซียช่วงศตวรรษที่ 16 รากฐานทางความคิดและความเชื่อในหลายประเด็นเชื่อมโยงกับคำสอนของคริสต์ศาสนา โดยเฉพาะบทบาทของสามีในฐานะหัวหน้าครอบครัว ตามที่พบในเอเฟซัส 5:23 “เพราะสามีเป็นศีรษะของภรรยา เหมือนพระคริสต์ทรงเป็นศีรษะของคริสตจักรซึ่งเป็นพระกายของพระองค์ ทั้งพระองค์ยังทรงเป็นพระผู้ช่วยให้รอดของคริสตจักรด้วย” (The alphabet of faith, n.d.) หรือบทบาทของภรรยาที่ต้องเคารพเชื่อฟังสามี หากพิจารณาตามแนวคิดความเป็นชายที่มีอำนาจนำ ค่านิยมข้างต้นของคริสต์ศาสนาจึงเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการสนับสนุนระบอบปิตาธิปไตยในสังคมรัสเซีย กล่าวคือ บุรุษมีบทบาทหลักในการขึ้นนำและมีอิทธิพลเหนือผู้เป็นภรรยา หนังสือ*ตามาสโตรย*และองค์ประกอบของคริสต์ศาสนาทำให้เห็นภาพของอำนาจความเป็นชายในวัฒนธรรมระดับชาติ (region level) และส่งผลไปยังระดับครอบครัวหรือชุมชนต่าง ๆ (local level) ซึ่งเป็นลักษณะของการผสมผสานและเกี่ยวพันกัน

อย่างไรก็ดี หากพิจารณาถึงหลักคำสอนทางคริสต์ศาสนาที่แม้ว่าจะเปิดโอกาสให้เกิดการตีความถึงความพยายามในการส่งเสริมค่านิยมแบบปิตาธิปไตย แต่ก็มีบางประเด็นที่คำสอนทางศาสนาไม่สอดคล้องกับหลักปฏิบัติของ*ตามาสโตรย* ในสังคมรัสเซีย กล่าวคือในตัวบทของไบเบิลไม่ได้มีคำสอนเรื่องการลงโทษภรรยาด้วยความรุนแรงหรือการตีภรรยา ในทางตรงกันข้าม ศาสนาเน้นย้ำเรื่องความรัก การเคารพ และการดูแลคุ้มครองของตน อาทิ คำสอนในเอเฟซัส 5:25 ความว่า “ฝ่ายสามีก็จงรักภรรยาของตน เหมือนอย่างที่เราคริสตจักรรักคริสตจักร และทรงประทานพระองค์เองเพื่อคริสตจักร” โครินธ์ที่ 3:19 ความว่า “สามีทั้งหลายจงรักภรรยาของท่านและอย่ารุนแรงต่อนาง” หรือ 1 เปโตร 3:7 ความว่า “ในทำนองเดียวกัน สามีทั้งหลายจงอยู่กับภรรยาด้วยความเห็นอกเห็นใจ จงให้เกียรติภรรยาในฐานะเป็นผู้ที่อ่อนแอกว่า...” แม้ว่าต่อมาจะมีการตีความถึงข้อความการลงโทษบุตรที่อนุโลมให้นำมาใช้กับภรรยาได้บ้างจากสุภาชิตร์ 13:25 ของพระคัมภีร์ ความว่า “ผู้ที่ไม่ยอมใช้ไม้เรียวก็เกลียดชังลูกของตน แต่ผู้ที่รักลูกก็ใส่ใจอบรมสั่งสอนเขา” (The alphabet of faith, n.d.) จึงกล่าวได้ว่าคำสอนของคริสต์ศาสนาอาจมีส่วนในการสนับสนุนระบอบปิตาธิปไตยในเชิงเนื้อหาหรือเชิงทฤษฎี แต่การตีความคำสอน

ไปสู่หลักปฏิบัติขึ้นอยู่กับค่านิยมของแต่ละวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกัน โดยในกรณีของสังคมรัสเซียค่านิยมแบบปิตาธิปไตย และความเป็นชายที่มีอำนาจนำมีความเข้มแข็ง กลมกลืนและสัมพันธ์กับมุมมองทางคริสต์ศาสนาในบางมิติที่นำไปสู่หลักยึดปฏิบัติของสามีและภรรยาในแต่ละยุคสมัยได้ มุมมองความคิดแบบความเป็นชายที่มีอำนาจนำเปิดโอกาสให้บุรุษเป็นผู้กำหนด กติกาของสังคม ส่งผลต่อการสร้างภาพของสตรีในเชิงลบโดยอาศัยการตีความคำสอนทางศาสนาเพื่อเพิ่มความชอบธรรมให้กับ ตนได้ ภาพเชิงลบของสตรีจำนวนมากในสุภาษิตรัสเซียมีอิทธิพลต่อการควบคุมพฤติกรรมของสตรีให้อยู่ในกรอบหรือแนวทาง แบบปิตาธิปไตยซึ่งเป็นค่านิยมหลักของสังคมในแต่ละยุคสมัย

5.2 พฤติกรรมเชิงลบของสามีและความคาดหวังจากสังคมปิตาธิปไตย

ในสุภาษิตรัสเซียมีการกล่าวถึงด้านลบของบุรุษเพื่อเป็นเครื่องเตือนใจและเป็นแนวทางการประพฤติตัวตามค่านิยม หลักแบบความเป็นชายที่มีอำนาจนำ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(57) Жена мелет, а муж спит. Жена прядет, а муж пляшет = ภรรยา กำลังทำอาหาร ในขณะที่สามีนอน หลับ ภรรยา กำลังเย็บผ้า ส่วนสามีกำลังเดินรำ

(58) Робкий муж и лестовок боится (ременных четок) = สามีที่ขี้ขลาด กลัวแม้กระทั่งเชือกหนังสำหรับ สวดมนต์

(59) У плохого мужа жена всегда дура. = สามีที่แย่มักมีภรรยาที่โง่เสมอ

(60) Не муж в мужьях, кем жена владеет = คนที่ถูกภรรยาควบคุมไม่ใช่สามี (ที่ดี) ในบรรดาสามี (ในอุดมคติ)

(61) Муж грызет на свой на хребет = สามีแทะกระดูกสันหลังของตัวเอง หมายถึง สามีต้องสามารถดูแลและรับผิดชอบชีวิตตัวเองได้

สุภาษิตที่ (57)–(60) กล่าวถึงลักษณะเชิงลบของสามีว่าเป็น “สามีไม่ดี” คือการแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ การแสดงถึงความขี้ขลาด และการถูกควบคุมโดยภรรยา สิ่งเหล่านี้เป็นลักษณะที่ตรงกับข้ามกับค่านิยมความเป็นชาย ที่มีอำนาจนำกล่าวคือไม่ได้อยู่ระดับชั้นบนสุดจากการจัดลำดับชั้นทางสังคมความเป็นชายของโรเบิร์ต คอนเนลล์ (Robert Connell) ซึ่งเป็นมาตรฐานกลางของความเป็นชายตามกรอบของสังคมแบบปิตาธิปไตย ที่กำหนดค่านิยมว่าบุรุษเป็นตัวแทน ของความแข็งแกร่ง ความปรารถนาในการรักษาความเป็นผู้นำของสังคม และการมีสตรีอยู่ภายใต้บังคับบัญชา (Connell, 1995, p. 115) สามีที่ดีควรมีความสามารถในการหาเลี้ยงชีพและรับผิดชอบชีวิตตัวเองได้ตามที่ปรากฏในสุภาษิตที่ (61) มีการควบคุม อารมณ์ตนเองได้ และมีความรับผิดชอบต่อเรื่องต่าง ๆ รวมถึงต่อภรรยาของตน การสร้างความเป็นชายที่มีอำนาจนำของ รัสเซียจากสุภาษิตเกี่ยวกับสามีและภรรยาอยู่บนรากฐานของระดับวัฒนธรรมและรัฐชาติ (region level) ผ่านกรอบทางสังคม และแนวปฏิบัติ อาทิ ตามาสโตรย ซึ่งส่งผลต่อการสร้างค่านิยมดังกล่าวในระดับครอบครัวในลำดับถัดมา

จากการจัดประเภทของพฤติกรรมเชิงลบทั้งสองกลุ่ม ไม่ว่าจะจะเป็นพฤติกรรมเชิงลบของภรรยาในสุภาษิตกลุ่มที่หนึ่ง หรือพฤติกรรมเชิงลบของสามีในสุภาษิตกลุ่มที่สอง มีการนำเสนอภาพของทั้งคู่แตกต่างกัน สามีที่ไม่ดีที่ปรากฏในสุภาษิตกลุ่ม ที่สอง มีข้อจำกัดหลัก ๆ ในด้านการทำงานหาเลี้ยงครอบครัว ความกล้าหาญ ความเข้มแข็ง ซึ่งเป็นคุณสมบัติหลักที่สำคัญของ ความเป็นชายที่มีอำนาจนำในสังคมรัสเซีย เป็นที่สังเกตว่าข้อจำกัดของสามีข้างต้นน้อยกว่าข้อจำกัดของภรรยาที่สามารถสร้าง ความเสียหายได้ในทางศีลธรรมหรือการนำความเดือดร้อนมาสู่ครอบครัวได้มากกว่า อีกทั้งจำนวนสุภาษิตที่เกี่ยวกับภาพ

เชิงลบของภรรยาก็มีมากกว่าอย่างเห็นได้ชัด สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์กับแนวคิดของความเป็นชายที่มีอำนาจนำ ที่แม้ว่าบุรุษที่มีข้อจำกัดจะไม่ได้อยู่ในลำดับขั้นบนสุดของโครงสร้างเชิงอำนาจชายที่มีอำนาจนำตามแบบอุดมคติ แต่ก็ยังมีสถานะและลำดับขั้นที่สูงกว่าสตรี สุภาชิตร์สเซียจึงเป็นภาพแทนของระบอบปิตาธิปไตยในสังคมนิสเซียที่มีความเข้มแข็งมาตั้งแต่อดีต เนื่องด้วยความได้เปรียบทางสรีรวิทยาหรือปัจจัยทางชีววิทยา ส่งผลให้บุรุษในสังคมนิสเซีย (รวมไปถึงสังคมอื่น) มีบทบาทสำคัญและเป็นที่ยอมรับในการขึ้นครองอำนาจในทางการเมือง การป้องกันประเทศในภาวะสงคราม การได้รับโอกาสในการใช้แรงเพื่อหารายได้ หรือมีสิทธิในการจัดการกับทรัพย์สินเหนือสตรี (Tkachenko, 2021)

6. สรุปผลการศึกษา

การศึกษาภาพของสามีและภรรยาตามที่ปรากฏในสุภาชิตร์สเซียทำให้เห็นความแตกต่างของบทบาททางเพศของบุรุษและสตรีในสังคมนิสเซียจากหลากหลายแง่มุม ในมุมมองของคริสต์ศาสนาพบความเชื่อมโยงของคำสอนทางศาสนาที่สำคัญที่มีต่อสามีและภรรยา กล่าวคือคำสอนของคริสต์ศาสนาไม่ได้ส่งเสริมการกดขี่และกดทับสตรี หรือการเน้นย้ำเพื่อการเอาเปรียบของบุรุษที่มีต่อสตรี ในทางตรงกันข้าม ศาสนาสนับสนุนให้สามีและภรรยามีความรัก เคารพ และให้เกียรติซึ่งกันและกันตามที่ปรากฏในเอเฟซัส 5:33 ความว่า “อย่างไรก็ตาม พวกท่านแต่ละคนต้องรักภรรยาของตนเหมือนที่รักตนเองด้วย และภรรยาก็ต้องเคารพสามีของตน” (The alphabet of faith, n.d.) อีกทั้งศาสนาได้กำหนดภาระหน้าที่ของสามีและภรรยาที่แม้ว่าจะไม่ใช่งานประเภทเดียวกันแต่ก็สามารถเติมเต็มชีวิตซึ่งกันและกันได้ ทั้งสามีและภรรยาสามารถประสบความสำเร็จในการครองคู่ การเติมเต็มซึ่งกันและกันของสามีภรรยาเปรียบได้กับความความสัมพันธ์ของอีฟและอาดัมที่เกี่ยวพันซึ่งกันและกัน ทั้งนี้ ในประเด็นเรื่องการกำเนิดของอีฟจากกระดูกซี่โครงของอาดัมนั้นไม่ได้เป็นการกำหนดสถานะที่ต่ำกว่าของสตรี แต่เป็นการแสดงถึงธรรมชาติของคนทั้งสองที่พระเจ้าสร้างนั้นว่ามาจากเนื้อแท้เดียวกัน (Bejiyan, 2013)

อย่างไรก็ดี หากพิจารณาผ่านแนวคิดความเป็นชายที่มีอำนาจนำ (hegemonic masculinity) หลักคำสอนในทางคริสต์ศาสนาหลายประเด็นสามารถตีความไปสู่การสนับสนุนแนวทางระบอบปิตาธิปไตยได้ ดังที่พบได้จากประเด็นบทบาทและการกดทับสิทธิของสตรีในหลายสังคมของยุโรปรวมถึงสังคมนิสเซีย จากการตีความพระคัมภีร์ในเรื่องจุดเริ่มต้นของบาปที่อีฟซึ่งเป็นตัวแทนของสตรีได้ชักชวนให้อาดัมซึ่งเป็นตัวแทนของบุรุษทานผลไม้ต้องห้าม หรือกรณีการพิจารณาการสร้างสตรีของพระเจ้าที่ได้ถือกำเนิดมาจากกระดูกซี่โครงของบุรุษซึ่งได้พยายามตีความว่าสตรีอยู่ใต้บังคับบัญชาและสถานะต่ำกว่าบุรุษ (National Geographic Thai, 2019; Wilasinee, 2021) ส่งผลต่อการเกิดอคติที่มีต่อสตรีและนำไปสู่ทัศนคติในการปราบปรามสตรีในยุคกลางของยุโรป (Konogorova, 2010) ทั้งนี้ ความเข้มแข็งของระบอบปิตาธิปไตยยังขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านรากฐานทางสังคมและค่านิยมเดิมก่อนเข้ามาของคริสต์ศาสนาในแต่ละวัฒนธรรมร่วมด้วย จึงอาจกล่าวได้ว่าอิทธิพลของปิตาธิปไตยผ่านชุดความคิดความเป็นชายที่มีอำนาจนำนั้นดำรงอยู่ก่อนการเข้ามาของคริสต์ศาสนาในยุโรปและรวมถึงรัสเซีย ไม่ว่าจะเป็นมุมมองของอริสโตเติลในเรื่องความไม่เท่าเทียมทางเพศและการเชื่อว่าบุรุษมีความสำคัญมากกว่าสตรี หรือวัฒนธรรมนอกรีตที่มองบทบาทภรรยาต่ำกว่าบุรุษมาตั้งแต่ยุคกรีกและโรมันโบราณ (Legoyda, 2002) มุมมองของรัสเซียยุคโบราณที่สตรีอยู่ในสถานะที่ต่ำกว่าบุรุษและกลายเป็นสินค้าในการแลกเปลี่ยน (Histerl, n.d.) หรือแม้กระทั่งการตีความคำสอนของคริสต์ศาสนาที่แฝงค่านิยมระบอบปิตาธิปไตยร่วมกับแนวปฏิบัติของค่านิยมเดิมของแต่ละวัฒนธรรม อาจเป็นปัจจัยไปสู่การครอบงำและกดทับบทบาทของสตรี ดังจะพบได้จากสุภาชิตร์สเซียที่เป็นผลผลิตทางวัฒนธรรมที่ผสมผสานทั้งคำสอนทางคริสต์ศาสนาและความคิดชายเป็นใหญ่ เช่น การใช้คำว่า “ชาตาน” และ “บาป” ในการตีตราความเป็นหญิง เป็นต้น

สุภาชิตร์สเซียเกี่ยวกับสามีและภรรยาสามารถสะท้อนความเข้มแข็งของระบอบบิดาธิปไตยหรือสังคมนายเป็นใหญ่ที่เกิดขึ้นตั้งแต่ช่วงก่อนการเข้ามาของคริสต์ศาสนาในดินแดนเคียฟรุส จึงกล่าวได้ว่าแนวคิดความเป็นชายที่มีอำนาจนำ (hegemonic masculinity) เป็นชุดความความคิดที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อของชาวรัสเซียในระดับรัฐลงมาสู่การกำหนดบทบาททางสังคมในระบบครอบครัวเพื่อให้พึงปฏิบัติตาม เป็นแนวคิดที่อธิบายปรากฏการณ์ของความไม่เท่าเทียมในการให้สิทธิพิเศษกับบุรุษในการเป็นผู้นำ โดยพิจารณาจากคุณลักษณะที่เป็นภาพเหมารวมด้านความแข็งแรงทางกายภาพและเป็นตัวแทนของความเป็นเหตุเป็นผล ตรงกันข้ามกับลักษณะของสตรีที่มีความอ่อนแอทางกายภาพและความไม่คงที่หรือการมีอารมณ์แปรปรวนง่าย ทำให้เกิดการครอบงำและกดขี่บทบาทของสตรี หรือทำให้สถานะของสตรีตกต่ำลง พิจารณาได้จากภาพเชิงลบของภรรยาในสุภาชิตร์สเซียจำนวนมากที่กล่าวถึงพฤติกรรมที่สร้างผลกระทบให้กับสามี ความใจร้อนใช้อารมณ์ การพูดจาไร้สาระ ความดื้อรั้น เพื่อให้สตรีได้ปฏิบัติตามกรอบและค่านิยมแบบชายเป็นใหญ่ตามที่ได้สืบทอดกันมาก่อนหน้านี้ อีกทั้งแนวคิดชายเป็นใหญ่ที่มีอำนาจนำส่งผลกระทบต่อสตรีและต่อบุรุษที่มีคุณลักษณะไม่พึงประสงค์ตามมาตรฐานของกลุ่มชายเป็นใหญ่ที่มีอำนาจนำ ไม่ว่าจะเป็นบุรุษที่มีความรู้สึกนึกคิดแบบสตรี มีความซื่อซลาด บุรุษที่ไม่สามารถมีรายได้ในการเลี้ยงตนเองได้ ในทางทฤษฎีเรียกกลุ่มดังกล่าวว่าความเป็นชายแบบรอง

ในท้ายที่สุด การพิจารณาและให้ความสำคัญกับคำสอนทางคริสต์ศาสนาที่ส่งเสริมให้สามีและภรรยาแสดงความรัก ความเคารพ และให้เกียรติซึ่งกันและกันตามที่ปรากฏในผลของการศึกษานี้ ในแง่ของการไม่ส่งเสริมการกดขี่และกดทับสตรีของทางคริสต์ศาสนา สามารถใช้เป็นหนทางหนึ่งในการบรรเทาปัญหาความรุนแรงในครอบครัวและลดการกดขี่หรือการกีดกันบทบาทของสตรีในสังคมลงได้

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- Amnat Paksasuk อำนวย ปักษาสุข. (2019). Samnuan Thai thi chai chapho kap phet chai: Phapsathon sangkhom Thai ส่วนนวนไทยที่ใช้เฉพาะกับเพศชาย: ภาพสะท้อนสังคมไทย [Thai idioms aimed exclusively at men: Reflection on Thai society]. *Wanwithat วารณวิทัศน์* [VANNAVIDAS: Journal of Thai Language, Literature and Culture], 19(2), 87–103.
- Arthit Jittho อาทิตย์ จิตรโท. (2015). Phaplak nai choenglop khong phuying nai samnuan suphasit Sapen ภาพลักษณ์ในเชิงลบของผู้หญิงในสำนวนสุภาษิตสเปน [Bad images of women in Spanish proverbs]. *Warasam khana manutsayasat lae sangkhomsat mahawitthayalai Khonkaen* วารสารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น [Journal of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University], 32(1), 131–146.
- Biblica องค์การอมตธรรม. (2007). *Phra khrittatham khamphi Thai chabap amatatham ruam samai* พระคริสตธรรมคัมภีร์ไทย ฉบับอมตธรรมร่วมสมัย [Thai new contemporary version 2007 (TNCV)]. Retrieved December 13, 2024, from <https://www.stepbible.org/version.jsp?version=ThaTNCV>
- National Geographic Thai นิตยสาร เนชั่นแนล จีโอกราฟฟิก ฉบับภาษาไทย. (2019). *Phuying kap khwamrunraeng nai khamphi Baiboen* ผู้หญิงกับความรุนแรงในคัมภีร์ไบเบิล [Women and violence in the Bible]. Retrieved July 8, 2024, from <https://ngthai.com/uncategorized/18238/women-and-violence-in-bible/>
- Nureeda Ibni Sulaiman นูรีดา อิบนิสุลัยมาน. (2022). Phap satri nai suphasit Malayu ภาพสตรีในสุภาษิตมลายู [The portrayal of women in Malay proverbs] *Warasam aksorasat* วารสารอักษรศาสตร์ [Journal of Letters], 51(1), 60-77.
- Office of the National Economic and Social Development Council สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2016). *Paomai thi 5 banlu kwamsemoephak rawang phet lae phoem botbat khong satri lae dekying thuk khon* เป้าหมายที่ 5 บรรลุความเสมอภาคระหว่างเพศ และเพิ่มบทบาทของสตรีและเด็กหญิงทุกคน [SDG Goal 5: Achieve gender equality and empower all women and girls]. Retrieved June 30, 2024, from <https://sdgs.nesdc.go.th/goal-5/>
- Office of the Royal Society สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2007). *Suphasit* สุภาษิต [Proverb]. Retrieved July 8, 2024, from <http://legacy.orst.go.th/?knowledges=สุภาษิต๒๕-สิงหาคม-๒๕๕๐->
- Parit Aroonast ปรีตต์ อรุณโอสฐ์. (2023). Klum khong khwammai thi sathon phaplak khong phuying nai mummong khong khon Ratsia koranisueksa phan suphasit กลุ่มของความหมายที่สะท้อนภาพลักษณ์ของผู้หญิงในมุมมองของคนรัสเซีย กรณีศึกษาผ่านสุภาษิต [A group of meanings that reflect the image of women from the perspective of Russian people: A case study of proverbs]. *Warasam mahawitthayalai Narathiwat Ratchanakharin sakha manutsayasat lae sangkhomsat* วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ [Princess of Naradhiwas University Journal of Humanities and Social Sciences], 10(2), 239-259.

- Phatchalin Jeennoon พัทฉลินจ์ จีนนุ่น. (2017). Khunnasombat khong “yingdi” nai supasit sonying phaktai thi samphan kap khwamkhit khwamchuea thang phraphutthasatsana คุณสมบัติของ “หญิงดี” ใน สุภาษิต สอนหญิงภาคใต้ที่สัมพันธ์กับความคิด ความเชื่อทางพระพุทธศาสนา [The qualifications of “well-behaved women” in Supasit Sorn Ying of the southern related to Buddhist notions and beliefs]. *Warasam srinakharinwirot wichai lae phatthana sakha manutsayasat lae sangkhomsat* วารสารศรีนครินทร์วิโรฒ วิจัยและพัฒนา สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ [Srinakharinwirot Research and Development Journal of Humanities and Social Sciences], 9(17), 160-175.
- Phinunchaya Somkham ภินันท์ชญา สมคำ. (2024). “*Khwam run raeng*” mai chai khae batphlae thi monghen duai ta “ความรุนแรง” ไม่ใช่แค่บาดแผลที่มองเห็นด้วยตา [“Violence” is not just a wound visible to the eye]. ThaiHealth. Retrieved July 6, 2024, from <https://www.thaihealth.or.th/ความรุนแรงไม่ใช่- /แค่#:~:text=ขณะที่ผู้หญิง%20736%20ล้าน,ผลเสียต่อการพัฒนา>
- Siwarat Harnpanich ศิวรัฐ หายพานิช. (2016). *Khwam penchai thi mi amnat nam lae khwam samphan thang phet sathana nai khotsana rot thi ok-akat thang thorathat por sor 2558-2559* ความเป็นชายที่มีอำนาจ นำและความสัมพันธ์ทางเพศสถานะในโฆษณาารถที่ออกอากาศทางโทรทัศน์ พ.ศ. 2558–2559 [Hegemonic masculinity and gender relations in television commercials for vehicles from 2015 - 2016] [Master's thesis, Thammasat University]. TU Digital Collections. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:143451
- Supatcha Sri-iam & Janruedee Pharktom สุภัชฌาน์ ศรีเอี่ยม และจันทร์ฤดี ภาคดอน. (2020). Wikhro khunnalaksana anphuengprasong 8 prakan thi prakot nai Suphasit Son Ying วิเคราะห์คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ที่ปรากฏในสุภาษิตสอนหญิง [The analysis of eight desirable features in female proverb literature]. *Manutsayasat sangkhomsat parithat* มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ปริทัศน์ [Humanities and Social Sciences Review], 8(2), 93-103.
- Ubol Tedtong อุบล เทศทอง. (2005). Lokkathat to chai ying: Phap sathon chak phasit Khamen โลกทัศน์ต่อชาย หญิง: ภาพสะท้อนจากภาษิตเขมร [Gender world view: Reflection in Khmer proverbs]. *Damrong wichakan* ดำรงวิชาการ [Damrong Journal], 4(2), 131-155.
- Wararat Mahamontri วรารัตต์ มหามนตรี. (2014). Phasit samnuan: Phapsathon lokkathat khong khon Thai to phuying ภาษิต สำนวน: ภาพสะท้อนโลกทัศน์ของคนไทยต่อผู้หญิง [Proverb Idiom: Reflection of the worldviews of Thai people against women]. *Warasam arayatham sueksa Khong Salawin* วารสารอารย ธรรมศึกษา โขง สาละวิน [Mekong Salween Civilization Studies Journal], 5(2), 9-58.
- Wilasinee Faengyong วิลาสินีย์ แผงยงค์. (2021). Phap phuying thi sathon phan suphasit Italian ภาพผู้หญิงที่ สะท้อนผ่านสุภาษิตอิตาลี [The portrayal of women in Italian proverbs]. *Warasam aksorasat* วารสาร อักษรศาสตร์ [Journal of Letters], 50(1), 83-104.

ภาษาต่างประเทศ

- Anikin, V. P. **Аникин, В. П.** (1961). *Mudrost narodov* **Мудрость народов** [Wisdom of nations]. LITENA.RU. Retrieved July 8, 2024, from <http://litena.ru/books/item/f00/s00/z0000065/st003.shtml>
- Basics of biblical faith **Основы библейской веры.** (2015). *Obyazannosti muzha i zheny* **Обязанности мужа и жены** [Responsibilities of husband and wife]. Retrieved July 19, 2024, from https://www.osnovy.org/obyazannosti_muzha_i_zheny.html
- Begiyar, S. **Бегиан, С.** (2013). *Muzhchina i zhenshchina* **Мужчина и женщина** [Man and woman]. Pravoslavie.ru. Retrieved July 11, 2024, from <https://pravoslavie.ru/66988.html>
- Belozubova, N. I. **Белозубова, Н. И.** (2020). *Obraz muzhchiny v russkom i kitajskom folklore* **Образ мужчины в русском и китайском фольклоре** [Image «man» in the Russian and Chinese folklore]. *Slovo: folkloro-dialektologicheskij almanakh* **Слово: фольклорно-диалектологический альманах** [Word: folklore and dialectological almanac], 16, 67-76.
- Bogatyeva, Z. V., Zimina, N. Y., & Pakhomov, R. A. **Богатырева, Ж. В., Зиминая, Н. Ю., & Пахомов, Р. А.** (2018). *Koncepty «zhenshchina» i «muzhchina» v belorusskikh i russkikh poslovicakh i pogovorkakh* **Концепты «женщина» и «мужчина» в белорусских и русских пословицах и поговорках** [The concepts of “woman” and “man” in the Belarusian and Russian proverbs and sayings]. *Mir nauki, kultury, obrazovaniya* **Мир науки, культуры, образования** [The world of science, culture and education], 1(98), 424-426.
- Connell, R. W. (1987). *Gender and power: Society, the person and sexual politics*. Stanford University Press.
- Connell, R. W. (1995). *Masculinities: Knowledge, power, and social change*. University of California Press.
- Cui, J. **Цуй, Ц.** (2021). *Rol pravoslaviya v formirovanii russkoy kulturno-tsvilizatsionnoy identichnosti* **Роль православия в формировании русской культурно-цивилизационной идентичности** [The role of orthodoxy in the formation of Russian cultural and civilizational identity]. *Obshchestvo: filosofiya. istoriya. kultura* **Общество: философия, история, культура** [Society: Philosophy, History, Culture], 5, 151-156.
- Dal, V. I. **Даль, В. И.** (1879). *Poslovitsy russkogo naroda : Sbornik poslovits. pogovorok. recheniy. prisloviy. chistogovorok. pribautok. zagadok. poveriy i pr.* **Пословицы русского народа : Сборник пословиц, поговорок, речений, присловий, чистоговорок, прибауток, загадок, поверий и пр.** [Proverbs of the Russian people: a collection of proverbs, sayings, expressions, aphorisms, jokes, riddles, beliefs, and more]. Wikisource. Retrieved June 27, 2024, from [https://ru.wikisource.org/wiki/Пословицы_русского_народа_\(Даль\)#Том_1](https://ru.wikisource.org/wiki/Пословицы_русского_народа_(Даль)#Том_1)
- Donaldson, M. (1993). What is hegemonic masculinity. *Theory and Society*, 22(5), 643–657.
- Fatkullina, F. G., & Dubrovskaya, K. A. **Фаткуллина, Ф. Г., & Дубровская, К. А.** (2023). *Premii o zhenshchinakh v sisteme rodstvennykh otnoshenii v russkom i uzbekskom yazykakh* **Паремии о женщинах в системе родственных отношении в русском и узбекском языках** [Paroemias about women in the system of kinship relations in the Russian and Uzbek languages]. *Filologicheskiye*

- nauki. Voprosy teorii i praktiki* **Филологические науки. Вопросы теории и практики** [Philology. Theory & Practice], 16(7), 2293-2298.
- Gadziakhmedov, N. E., Ziyudinova, Z. I., & Salakhova, A. M. **Гаджихмедов, Н. Э., Зияудинова З. И., & Салахова, А. М.** (2023). Obyektivatsiya otritsatelnoy kharakteristiki zheny v kumykskoy paremiologicheskoy kartine mira **Объективация отрицательной характеристики жены в кумыкской паремиологической картине мира** [Objectification of the negative characteristics of the wife in the Kumyk paremiological picture of the world]. *Vestnik Dagestanskogo gosudarstvennogo universiteta. Seriya 2: Gumanitarnyye nauki* **Вестник ДГУ. Серия 2: Гуманитарные науки** [Herald of Dagestan State University. Series 2. The Humanities], 31(1), 56-67.
- Gao, W. **Гао, В.** (2023). Stereotipnyye obrazy zhenshchin v russkikh i kitayskikh poslovitsakh **Стереотипные образы женщин в русских и китайских пословицах** [Stereotypical images of women in Russian and Chinese proverbs]. *Innovatsionnaya nauka* **Инновационная наука** [Innovative science], 4(3), 87-90.
- Great Russian Encyclopedia **Большая российская энциклопедия.** (2004). *Dal Vladimir Ivanovich* **Даль Владимир Иванович** [Dal Vladimir Ivanovich]. Old.bigenc.ru. Retrieved July 9, 2024, from <https://old.bigenc.ru/linguistics/text/4095731>
- Histerl. (n.d.). *Patriarkhalnaya semia v Drevney Rusi IX — XIII vekov* **Патриархальная семья в древней руси IX - XIII веков** [The patriarchal family in ancient Rus from the 9th to the 13th centuries]. Retrieved July 7, 2024, from https://histerl.ru/lectures/17_vek/patrearxalinaia_semia.htm
- Karabekova, E. A., & Velasco, G. I. **Карабекова, Э. А., & Веласко, Г. И.** (2023). Gendernyye stereotipy v paremiologicheskoy kartine mira angliyskogo, russkogo i kirgizskogo narodov **Гендерные стереотипы в паремиологической картине мира английского, русского и киргизского народов** [Gender stereotypes in the paremiological picture of the world English, Russian and Kyrgyz peoples]. *Byulleten nauki i praktiki* **Бюллетень науки и практики** [Bulletin of Science and Practice], 9(1), 87-102.
- Kirjukhina, N. V., & Abakumova, O. B. **Кирюхина, Н. В., & Абакумова, О. Б.** (2021). Paremiologicheskaya reprezentatsiya stereotipnogo predstavleniya o roli zhenshchiny v sem'e (na materiale russkikh i angliyskikh poslovic o brake) **Паремиологическая репрезентация стереотипного представления о роли женщины в семье (на материале русских и английских пословиц о браке)** [Parameological representation of a stereotypical woman's role in the family (on the basis of English and Russian proverbs on marriage)]. *Yazyk i kultura* **Язык и культура** [Language and culture], 16(12), 4160-4165.
- Kodzokova, Z. V. **Кодзокова З. В.** (2023). Koncept shchukhukhu (MUZHCHINA) v adygskej yazykovoj kartine mira **Концепт щыхухъу (мужчина) в адыгской языковой картине мира** [The щыхухъу (man) concept in the Adyghe linguistic worldview]. *Filologicheskyye nauki. Voprosy teorii i praktiki* **Филологические науки. Вопросы теории и практики** [Philology. Theory & Practice], 16(12), 4160-4165.

- Konogorova, A. V. **Коногорова, А. В.** (2010). Stereotipy vospriyatiya kontsepta «zhenshchina» v raznoyazychnykh kulturakh **Стереотипы восприятия концепта «женщина» в разноязычных культурах** [Stereotypical perception of the concept «woman» in different language cultures]. *Vestnik Zabayskalskogo gosudarstvennogo universiteta* **Вестник Забайкальского государственного университета** [Bulletin of Transbaikal State University], 9(66), 43-47.
- Kosar, S. A., & Khalida, S. E. **Косар, С. А., & Халида, С. Э.** (2023). Rezentatsiya i verbalizatsiya kontsepta «zhenshchina» s negativnoy konnotatsiej v russko-persidskom sopostavitelnom aspekte **Репрезентация и вербализация концепта «женщина» с негативной коннотацией в русско-персидском сопоставительном аспекте** [Representation and verbalization of the concept “woman” with a negative connotation in the Russian Persian comparative analysis]. *Vestnik Chelyabinskogo gosudarstvennogo universiteta* **Вестник Челябинского государственного университета** [Bulletin of Chelyabinsk State University], 9(479), 106-116.
- Legoyda, B. **Легойда, В.** (2002). *Zhenshchina i muzhchina: otnosheniya skvoz veka* **Женщина и мужчина: отношения сквозь века** [Men and women: Evolving relationships through the centuries]. Pravoslavie.ru. Retrieved July 11, 2024, from <https://pravoslavie.ru/106.html>
- Nadezhdin, A. N. **Надеждин, А. Н.** (2000). *Zhenshchina khristianka. Obraz i znachenije zhenshchiny v khristianstve* **Женщина христианка. Образ и значение женщины в христианстве** [Christian women: The image and role of women in Christianity]. Azbyka.ru. Retrieved July 11, 2024, from <https://azbyka.ru/otechnik/antropologiya-i-asketika/zhenshhina-hristianka-obraz-i-znachenie-zhenshhiny-v-hristianstve/#source>
- Omelyanchuk, S. V. **Омельянчук С. В.** (2016). *Semeynnye otnosheniya v kiyevskoy rusi v dokhristianskiy period* **Семейные отношения в киевской руси в дохристианский период** [Family relations in Kievan Rus during the pre-Christian period]. Old.museum-murom.ru. Retrieved July 7, 2024, from <http://old.museum-murom.ru/nauch-rab/uvar-vii/semeynnye-otnosheniya>
- Omelyanchuk, S. V. **Омельянчук С. В.** (2017). “Bey zhen k obedu. chtob shchi byli goryachi!” Osobnosti supruzheskikh otnosheniy v dopetrovskoy Rusi **“Бей жен к обеду, чтоб щи были горячи!” Особенности супружеских отношений в допетровской Руси** [“Beat wives for dinner, so that the cabbage soup is hot!” Features of marital relations in pre-Petrine Rus]. *Rodina* **Родина** [Homeland], 8. <https://rodina-history.ru/2017/08/15/rodina-domostroy.html>
- Popova, Y. S., & Sulemina, O. V. **Попова, Ю. С., & Сулемина, О. В.** (2022). Obraz zhenshchiny v arabskoj i russkoj nacional'nykh kartinakh mira (na materiale paremiologii) **Образ женщины в арабской и русской национальных картинах мира (на материале паремиологии)** [The image of a woman in the Arab and Russian national pictures of the world (based on the material of paremiology)]. *Aktualnye voprosy sovremennoj filologii i zhurnalistiki* **Актуальные вопросы современной филологии и журналистики** [Journal of Actual Issues of Modern Philology and Journalism], 4(47), 84-87.

- Potapova, N. A., **Потапова Н. А.** (2016). Analiz ponyatij «poslovitsa» i «pogovorka» v sovremennoy lingvistike **Анализ понятий «пословица» и «поговорка» в современной лингвистике** [The analysis of the notions of “a proverb” and “a saying” of the modern linguistics]. *Mir nauki, kultury, obrazovaniya* **Мир науки, культуры, образования** [The world of science, culture and education], 6(61), 358-361.
- Sarsenbayeva, Z. S. **Сарсенбаева, З. С.** (2020) Konceptualnaya sfera «zhenshchinA» v russkom i kazakhskom yazykakh (na materiale paremij) **Концептуальная сфера «женщина» в русском и казахском языках (на материале паремий)** [Conceptual sphere “woman” in the Russian and Kazakh languages (based on the material of proverbs)]. *Rossiiskii Gumanitarnyi Zhurnal* **Российский гуманитарный журнал** [The Liberal Arts in Russia], 9(6), 425-433.
- Sergeeva, D. **Сергеева, Д.** (2023). *Otkuda vznik patriarkhat i kak on vliyayet na obshchestvo* **Откуда возник патриархат и как он влияет на общество** [Where did the patriarchy come from, and how does it affect society?]. Trends.rbc.ru. Retrieved July 19, 2024, from <https://trends.rbc.ru/trends/social/614dbadc9a7947be0460aba2?from=copy>
- Shatokhina, V. S. **Шатохина, В. С.** (2023). Obraz zhenshchiny v poslovicakh yazyka suakhili **Образ женщины в пословицах языка суахили** [The female image in Swahili proverbs]. *Mir nauki, kultury, obrazovaniya* **Мир науки, культуры, образования** [The world of science, culture and education], 1(98), 422-424.
- Shevchuk, O. P., Kotov, K. S., & Slukina, A. A. **Шевчук, О. П., Котов, К. С., & Слукина А. А.** (2022). Analiz gendernoj asimmetrii vo frazeologicheskom fonde kitajskogo yazyka **Анализ гендерной асимметрии во фразеологическом фонде китайского языка** [Analysis of gender asymmetry in Chinese phraseology]. *Gumanitarnye i social'nye nauki* **Гуманитарные и социальные науки** [The Humanities and Social Sciences], 94(5), 116-121.
- Tarasova, E. S. **Тарасова, Е. С.** (2019). Obrazy muzha i zheny v angliyskoy i russkoy paremiologii: lingvokulturnyy aspekt **Образы мужа и жены в английской и русской паремиологии: лингвокультурный аспект** [Images of husband and wife in the English and Russian paroemiology: linguocultural aspect]. *Filologicheskiye nauki. Voprosy teorii i praktiki* **Филологические науки. Вопросы теории и практики** [Philology. Theory & Practice], 12(5), 362-367.
- The alphabet of faith **Азбука веры.** (n.d.). *Biblia* **Библия** [The Bible]. Retrieved December 13, 2024, from <https://azbyka.ru/biblia/>
- Tkachenko, D. **Ткаченко, Д.** (2021). *Chto takoe patriarhat v sovremennom ponimanii* **Что такое «патриархат» в современном понимании?** [What is “patriarchy” in the modern sense?]. Dnevnik-znaniy.ru. Retrieved December 11, 2024, from <https://dnevnik-znaniy.ru/znaj-i-umej/chto-takoe-patriarhat-v-sovremennom-ponimanii.html>
- Vorobyov, V. **Воробьев, В.** (1996). *Pravoslavnoye ucheniye o brake* **Православное учение о браке** [The Orthodox Doctrine of Marriage]. Azbyka.ru. Retrieved July 11, 2024, from <https://azbyka.ru/pravoslavnoye-uchenie-o-brake>

Zamaletdinov, R. R., & Zamaletdinova, G. F. **Замалетдинов, Р. Р., & Замалетдинова, Г. Ф.** (2010). О роли пословиц в исследовании национально-культурных особенностей языкового сознания **О роли пословиц в исследовании национально-культурных особенностей языкового сознания** [The role of proverbs in studying national and cultural peculiarities of the linguistic consciousness]. *Vestnik Tatarskogo gosudarstvennogo gumanitarno-pedagogicheskogo universiteta* **Вестник ТГГПУ** [Bulletin of Tatar State Humanitarian-Pedagogical University], 2(20). <https://cyberleninka.ru/article/n/o-rol-i-poslovits-v-issledovanii-natsionalno-kulturnyh-osobennostey-yazykovogo-soznaniya>